

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

VIII. Évfolyam.

KISS JÓZSEF.

40. szám

Budapest, Erzsébet-körút.

Royal Nagy Szálló

ELSŐRENDÜ SZÁLLÓ.

Szobák villamvilágítással és szolgálattal 2 forinttól feljebb.

CARMEN SYLVA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

VII. Erzsébet-körút 8. sz.

Hölgyek

kik izléseken és mégis olcsón szeretnek öltözködni, ajánljuk dusan felszerelt raktárunkat mindennemű kész női felöltők, matiné, selyem és bársony blouzek stb.

Saját ruhakészítési szalon, hol gyászruhák 6 óra alatt elkészíttetnek.

Bel- és külföldi szövetek nagy raktára.

Angol gallérok	3.—	frttól feljebb.
Őszi bársony gallérok	8.50	»
Őszi finom jaquettek selyem bélés	8.—	»
120 cm. angol kelmék, div. színekben	65	»

Nagy kiterjedésű postaüzletünknel fogva, vidéki rendelések gyorsan és koulánsan teljesíttetnek.

Tisztelettel

VERMES és KOZMA

BUDAPEST,

IV., Deák Ferencz-uteza 15. szám.

*Pannonia szálloda
Budapest, Kerepesi-ut 7. sz.
A nemzeti színház mellett.*

Elsőrangú hasai gyártmány.

Gőzcseplők

Pontos cím:

ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

BUDAPEST.

Magyarország legnagyobb és egyedüli
gazdasági gépgyára

mely a gazdálkodáshoz szükséges

összes
gazdasági gépeket gyártja.

Rendelések megtétele előtt kérjük minden szakbavágó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni.

Részletes árjegyzékkel

és szakszerű felvilágosítással díjmentesen szolgálunk.

Szeeskavágók.

Moroszolók.

SCHLICK-FÉLE
vasöntöde és
gépgyár részvénytársaság Budapest.

Gyár és irodák: VI., külső váci-ut 1696—1699.

Városi iroda és áruraktár: VI., Podmaniczky-u. 14.

Ajánlja magát következők készítésére és szállítására, ugyanint: vashidak és tetőszervezetek, szögcselt és hengerelt vastartók, gőzkazánok és gőzgépek, zsillipek, átereszek, jónak bizonyult rendszer szerint, körszivattyúk, vízvezetéki csövek, minden nagyságban, felhúzó kézi-, víz- és gőzerőre.

Báró GLAUBITZ ALFONS gazdasága és méhészetéből mérsékelt áron kaphatók:

Élőméhrajok, méhkaptárak, saját készítmény tetszés szerinti méretben.

Rajszállító ládák, műlép. — A méhészethez szükséges gépek és eszközök.

Méztermékek: Akác, hárs és virágméz, mézbotok, mézeczet.

Fajtenyésztésünkből: Normandiai óriás nyulak, diszgalambok, fajbaromfiak és tojások. Gyümölcszsalító kosarak.

Megrendeléseket elfogad és árjegyzéket kívánatra bérmentve küld

Báró GLAUBITZ ALFONS, gazdasági, méhészeti kiviteli telep elárúsítása
BUDAPEST, VII., Garai-tér 9. szám.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... frt 10.—

Félévre ... 5.—

Negyedévre ... 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adnak vissza.

— Budapest, október hó 3. —

Krónika.

Nagy napok.

— október 1-én.

Cicero bizonyára nagyobb szónok volt, mint báró Podmaniczky Frigyes — viszont a mi drága bárónk bizonyára jobb és uribb ember az ó-kor minden szószátyárainál. Mégis úgy is eshet néha, hogy egy ékes szavu hunczut többet ér egy dadogó karakternél, és — valljuk be — fölemelőbb és magasztosabb történeti jelenségeknek is voltunk már szemtanúi, mint a képviselőház mai ülésének. Magában az is furcsa, hogy a nemzet lelkesedését ma már másodizben tárgyalták alkotmányosan, s a java még csak hétfőn fog elkövetkezni. Olyan ez, mintha valaki a nászéjszakáját három részletben tartaná meg. De a báró beszéde is, meg a többség felirati javaslata: micsoda gyászos kukoriczagóréja a kiszáradtságnak s a tehetetlenségnek! Az ember folyton várta a tizenöt krajczáros okmánybélyeget, amely e szomorú stílusgyakorlatot hivatalos nyugtatványnyá szankcionálja. Nincs benne kétség: Pázmány Péter, a mi aktuális nagy stílistánk ezt az írást jobban fogalmazta volna meg.

A karzaton mellettem állott az a szürke kabátos ur, akinek érdeklődő mondásaival nem egyszer pótoltam e helyütt a magam lelke közömbösségét. Hazamenet, végig a Sándor-utczán mélézött és hallgatott. Majd megszólalt.

— Lásza, ahányan ott voltunk, mindannyiunk gondolatában benne kísértett a *Moriamur*. Lehet, hogy az a pozsonyi nagy jelenet sem esett meg másképpen; nem volt sem ünnepiebb, sem magasztosabb, s az igaz érzés tán kevesebb volt benne, mint amennyi most igazán eltölti az egész országot, még a képviselőket is. De éppen ez az idők közt való különbség. Ők, úgy lehet, nem éreztek semmit, de az ő nagy klasszikus műveltségükben menten megtalálták azt a szót, amely minden érzést magába foglal. Mi hévségesen érezünk, tizenhét milliomszorosan érezünk — de tizenhét millió ember közt nincs egy is, aki azt a bizonyos kifejező szót megtalálná. Jó hazafiak vagyunk, de barbárok vagyunk. A mi királyszeretetünk tartalma gazdagabb minden időkenél, de a formája szegényebb.

Nem vitatkoztam, hanem elgondolkoztam magam is. A szürke ruhás urnak igaza van — de vajjon mi lehet az oka ennek a mi szegénységünknek. Talán az, hogy

bármilyen nagy legyen is a mi örömünk, mind ez örvedes eseményekben személyes érdeke senkinek nincsen; festői szókat pedig mindig csak a subjektív érzés hajt az ember ajkára. S ebben a perczen eszembe jutott az az ember, akinek meg volna az a személyes érdekeltisége s Magyarország tizenhét millió lakosa közt az egyetlen, akiben megvannak ama bizonyos szó subjektív föltételei. Csakhogy ő ezt a szót ki nem mondhatja, mivelhogy mai napig is ott ül a löportárdülői fogházban. Ez az ember Ábrányi Kornél, a mi mártiromságra jutott kollegánk.

Vajjon, mikor Ábrányi Kornél az ő *Király* című könyvét megírta, sejtette-e csak álmában is, mily hamar valósággá válik mindaz, amit ő álmodott s az idők fordulása mekkora elégtételt szerez neki mindazokért a támadásokért, melyeket, úgy lehet, ő maga tartott a legkevésbé igazságtalanoknak. De mi, akik annak idején a leghevesebb támadoi voltunk, tartozunk Ábrányi Kornélnek annak a megállapításával, hogy a valóság, melynek az eljövételét ő megjósolta, fölülmulja még az ő jóslatainak látomásos exaltáltságát is. A legújabb események, melyek a magyart annyira boldoggá teszik, betű szerint való igazolásai az Ábrányi Kornél ama tézisének, hogy Magyarország mindent csak a király jóindulatától várhat. Végre is: ne feledjük, hogy az alkotmányosság kódexe szerint ma Magyarországon nem volna bukottabb, megczáfoltabb, dezaváltabb és lefőzöttebb ember báró Bánffy Dezsőnél, ugyanannál a férfinál, aki ugyancsak ma térdig jár a rózsában, s az országnak ha nem is a legnagyobb, de mindenesetre a legszerencsésebb miniszterét ünneplik benne. Mert eltagadhatatlanul igaz, hogy a nemes báró s vele együtt az egész többség a lelki felsőbbség véres gunyájával, a politikai bölcsesség rideg határozottságával utasította vissza nem is egyszer mindazt, ami ujtás, különösen a hadsereg dolgaiban, ma egész Magyarországot olyan boldogságba ejti. Alkotmányos fogalmak szerint a miniszterelnöknek épugy, mint az egész többségnek ellenzékbe kéne állania s a legvehemensabb hadjárattal kéne ellentállania katonai akadémiának, honvéd-tüzérségnek, rebellis szobroknak és minden egyébrek, ami az ő gyakori állításuk szerint csak arra jó, hogy megingassa a dualizmust, megtépje a hadsereg egységét s elidegenitse tőlünk a dinasztíát. S ha mégsem így történik, s Bánffy Dezső kezdve Weisz Bertholdig az egész jobbpárt olyan anyai mosolygással jár-ke, mintha ő szülte volna a magyar állameszmét: ez csak azt mutatja, hogy nagyon, de nagyon üres szó az

alkotmányosság, s ott, ahol a dinasztia nem a nemzet szülötte, hanem mint legalább is egyenlő rangú és jóval nagyobb erejű és befolyású hatalmasság áll a nemzettel szemben, ott a boldogulás kutforrása nem az alkotmány, nem a parlament, hanem — s ebben volt igaza Ábrányi Kornélnak — pusztán és tisztán a király belátása, hajlandósága és eltökélése.

Amíg e hajlandóságot flagráns példákban nem láttuk, a legszigorubb alkotmányosság közepett is boldogtalanok voltunk; most, a példaadás e fejedelmi napjaiban, boldogok vagyunk minden alkotmányos velleitás nélkül. Alkotmányosság? — nincs könnyebb, mint az új helyzetre új teóriát csinálni. Amíg Ausztria egységes volt és erős, nem az volt e a teóriánk, hogy egy egységes és erős Ausztria a főfeltétele egy egységes és erős Magyarországnak? S most, Ausztria bomlásának napjaiban, nem az-e a teóriánk, hogy Ausztria mentül gyengébb és ziláltabb annál jobb minékünk, mert így a monarchia súlypontja magától csuszik át a Duna mentén Bécsből Budára? Hatvanhétben a Deák kiegyezési alkotásának az volt a főgondolata, hogy szövetségben állani csakis alkotmányos nemzettel lehetséges. Ma már nem egy hang azt hirdeti, hogy az alkotmányosságában megbízhatatlan osztrák államnál sokkal külömb szövetséges volna az erejében megbízható abszolút osztrák császár. Ez a dolog fácskítja: ha a király velünk van, beszélhet nekünk Rotteck, Bluntschli és Concha Győző!

A lelkesedés mámorába csak gyengén szólt bele a skepszis — sőt nem is a kételkedése, csak a realizmusé, amely az okokat kutatja.

Még ezeket az embereket is majd agyonverték, és méltán. Ha földerül a tavasz, ki kérdi honnan jött? Tudjuk, hogy a világ rendje hozta, s nem kutatunk tovább. Így érezzük, magasztos természeti szükségnek tudjuk, hogy a történelem során mindennek úgy kellett történnie, ahogy történt, s áldjuk azt a fejedelmi férfit, akinek élete estéjén megadatott, hogy az ő áldott jobbajával a történelem nevében cselekedhessen. Igaz, Ausztriának mai áramlatai teljesen alámoosák a Deák s az Andrássy alkotását, s ha végezetül az osztrák alkotmányosság összeomlik, majd meg az osztrák császár fejére illeszti a szent Venczel koronáját is: szüksége lesz egy erős és hű, mert kiépített és kielégített Magyarországra. S igaz az is, hogy az est a békesség ideje, s ha az ősz fejedelem jövő esztendőre megüli az ő ötven esztendőös császári jubileumát, amely összeesik a magyar szabadságharcz emlékünnepeivel, fájna néki, ha a magyar nemzet az érzéseiben s a hálájában doktrinair külömbiségeket tenne a 67 előtt s a 67 után való idők között. De mindezek semmiségek a történeti fejlődés parancsoló szavához képest. Magyarország fája erőre kapott, a rügyei felpattannak, s a bölcs kertész ilyenkor nemcsak hogy útját nem állja, de boldog örömmel maga is kezére jár a vajadásainak, A mi királyunk ilyen bölcs kertész — isten áldja meg értte.

Kádár.

Les felé.

*A lancastert a vállunkra vetve
Bandukoltunk az ős gyepen;
Ilyenkor legjobb menni lesre,
Mig nincs éj s nincs már este sem.*

*Most kél föl épp a hold karéjja
S derengést kap a szürkesség,
Hogy biztos legyen csöve célja,
Az edzett szemnek épp elég.*

*A végtelen nagy messzeségben
Nem mozdul egy fa, egy fűszál,
Egy-két fehér felhő az égen
Mint odaszegzett kárpit áll.*

*S halkan lelkünkre száll a bágyadt
Nyárvégi est hangulata.
»Ha vannak, kik magányra vágyanak,
— Szólal meg társam, — nem csoda.«*

*»Ott túl milyen vásári láрма,
Mennyi vergődés, mennyi vér,
Az egyik hogyan tör a másra
Kenyérért, rangért, semmiért!.*

*S lásd itten ezt a szent nyugalmat
Az ég alatt s a föld felett,
A mit emberszív itt tanulhat,
Csak béke és csak szeretet!«*

*»Igen, — mondám, — lényünk jobb része
Itt válik úgy ki, mint sehol,
Ez a nyugalom, ez a béke — —
S megzördült egy közel bokor.*

*Vigyázz! A puskát gyorsan vállhoz!
Iramodik, szökik a nyul,
De dördül a cső; nem ful már most,
Bukfenczet vetve porba hull.«*

*Ez jó kezdet mondjuk nevetve,
A hold pedig feljebb halad.
Ilyenkor legjobb menni lesre,
El nem menekül most a vad.*

Inczédy László.

Az ostoba előre áll, hogy lássák. Az okos hátra áll, hogy lásson.

*

Lehet tisztaság naivság nélkül, de naivság tisztaság nélkül nem.

*

A szerelem teremti a világot és a kötelesség kormányozza.

Mese a léhűtőkről.

Irta: KABOS EDE.

A diák kétségtelenül rossznyelvű volt és kellemetlen. Azonkívül kiérzett szavaiból a bosszu, mert a Moór-testvérek nem is kérdezték tőle, hogy lesz-e szerencséjük hozzá a hangversenyen. Pedig a harmadik emeleten minden lakó tudta, hogy a diák régen szereti Moór Francziskát s ez a szerelem némileg összefüggésben is van az ő hosszú és reménytelen diákoskodásával. Ennélfogva nem hitték ugyan a szavait, de szívesen meghallgatták, amikor esténként mesélt a folyosón.

— Családi betegségük a Moóroknak, hogy sok régeből csinálnak valami újat. A piktor a képekkel, a kisasszony pedig a ruháival cselekszi meg ezt. Részleteiben maguk is ráismernek majd arra a híres koncert-ruhára...

Egy vézna varróleány közbekotyogott:

— Hát a legfiatalabb, a Berczi?

— Az is papírgyárban van, — röhögött diadalmasan a diák s a jó isten tudja, micsoda ócskaságokból fabrikálja azt a szép papirost, amit a piktor aztán telemázol.

És szó sincs róla, a rossznyelvű diák eléggé közel járt az igazsághoz. Moór Francziska csakugyan a régi ruháiból volt kénytelen a hangverseny-ruháját összeróni, mert Berczi se kérésre, se fenyegetésre nem tudott annyi pénzt előteremteni, hogy újra teljék. A legidősebb Moór-testvér ugyan az utolsó perczig hirdette, hogy valaki alkuszik a festményére s akkor lesz pénz, mint a polyva, de azt a legendás alakit, aki a Moór Nándor festményére elkuszik, már kellőképpen ismerték a testvérek s nem bíztak benne túlságosan. A leány tehát csak Berczit ostromolta s az ő szívét iparkodott meglágyítani.

— Ez lesz az első nagyobb hangverseny, amelyen a publikum elé állhatok és talán ettől a ruhától is függ a jövőm.

A festő megkapta a szót. Igen, a jövője függhet ettől a ruhától. Az a jövő, amelyért olyan nagy áldozatot hoztak, amelyért annyit koplaltak, kinlódtak, reménykedtek. És eszébe juttatta az öcscsének a szent fogadalmát, hogy ők ketten — a férfiak, az erősek — nem fognak nyugodni, amíg Francziska el nem végzi az akadémiát s ott nem tündököl a magasságban; mint elismert és természetesen jó fizetéssel szerződött művész. Csak akkor, ha Francziska már ragyog, gondolnak majd ők is egy kicsit magukkal. Mert ők férfiak, ők erősek és várhatnak.

— S most egy nyomorult ruha miatt az utolsó perczben akadjunk meg, — sziszegte a fogai közt a festő.

— Egy nyomorult ruha miatt, — szavalta az ő puha, mély hangján Francziska.

— Egy nyomorult ruha miatt, — sóhajtott zavarban a papírgyár hivatalnokai is. Csak ne volnék már két hónapra előlgeben a fizetésemmel s ne zálogosítottam volna még el az órát! De nem tudok több előleget kapni és zálogba már semmit se tehetek. Nincs, nincs...

Egészen kétségbe volt esve és nagyon természetesnek találta, hogy bátyja és nővére szidták a papírgyárt a tulajdonosával, a hivatalnokaival és minden papírával egyetemben. Az ilyen hangulatban csak kell valakit szidni s hát kit szidtak volna, ha nem a papírgyárt? Berczi maga is gyűlölettel gondolt a hivatalra, amely egészen megemészttette, tönkretette s még sem juttatott neki annyit, hogy Francziska a hangversenyre új ruhát varrathasson. A homloka egészen kifehéredett, ahogy a fejét törte, hogy honnan kerithetne pénzt. Ugy jutott eszébe és csak félve jegyezte meg:

— Ha te is becsapnád az órát, Nándor!

A festő megharagudott.

— Én rendezem a hangversenyt, én jelentem a közönségnek az egyes számokat, én állok folyton a pódiumon s a frakkmellényemről még ez a kis láncz se fityegjen? Kiégne a szemem. De neked sincsen érzéked az ilyen apró szükségletek iránt, különben nem beszélnél így...

Ezt Berczi is belátta s tovább törte a fejét. Francziska pedig sóhajtván fejtette le a nyári ruhájáról a csipkét, hogy kimossa és a hangversenyruhává idomított rózsaszín selyemruhára varrja. Nagyon boldogtalan volt, de nem érezte volna magát igazi mártírnak, ha szóval is panaszkodik. Inkább azon volt, hogy a sóhajtasát is visszafojtsa. Most már a festő is nagyilekű akart lenni és nem gyötörte tovább a szegény Berczit, akin már a verejték is kivert. Némáságával meg akarta értetni, hogy elismeri öcscsében a hivatalnoktól kitelő jóakaratot és megbocsátja neki a hivatalnoknál természetes tehetetlenséget. Nagyilekű szótlansággal kezdte a mosogató nővére vonásait egy japáni legyezőre vázolni, mintha az utókor-nak akarná színekben felpanaszolni, hogy Moór Francziskának egykor magának kellett a csipkét mosnia az első hangversenyére való ruhához.

Moór Berczinek majd megszakadt a szíve erre a látványra és lázasán, szégyenkezve sompolygott ki a szobából.

*

A rossznyelvű és kellemetlen diákot másnap este kinevették a folyosón. Mert Moór Francziskának mégis új ruhája lesz a hangversenyre. Fehér csipkeszövettel beborított sárga selyemruha, csillogó gyöngyökkel kivarrva és erősen kívágya. A vézna varróleányt már kora reggel behívták, úgy varrják egyesült erővel a mesés ruhát. És a festő is boldogan szaladgál egész nap s mindenféle csecsebecsét hoz, a minék Francziska valamelyes hasznát veheti.

A diák mérgesen jegyezte meg:

— De Berczinek nem szabad kimozdulnia hazulról.

— Miért nem? — kérdezte a folyosó.

— Mert a papírgyárnak ő most Arcoban van s ott is marad egy hónapig. Hiszen kérem, az az ember nem is közönséges barom, az egészen rendkívüli barom s azonfelül csaló is. Mikor sehogy sem tudott azoknak a nadályoknak pénzt teremteni, hát csalt. Fölment egy orvos-doktorhoz és könyörgött, hogy adjon neki egy bizonyítványt, mintha mellbeteg volna. Mert ő mindenképpen el akar menni Arcoba. Az orvosdoktor előbb ki akarta lökni, de aztán mást gondolt, megvizsgálta s azt mondta, hogy megteszi a kívánságát, de aztán elmenjen ám Arcoba. Berczi persze mindent megígért s amikor kezében volt a bizonyítvány, elment a papírgyár igazgatójához és szabadságot kért és természetesen pénzt. És ámbátor előlgeben van, az igazgató adott neki, két hónapra valót is adott, mert hiszen maguk is láthatják, az a barom csakugyan úgy fest, mintha Arcoba kellene mennie. A pénzzel aztán hazajött, odaadta Francziskának és kijelentette, hogy az egyik szobát ezennel kinevezi Arconak, mert ő most egy teljes hónapig onnan ki nem mozdul.

A folyosó ezt a históriát nagyon mulatságosnak találta.

— Milyen zsvány ez a Berczi!

— Számár, — kiabált a diák és az öklét fenyegetve emelte a Moór-testvérek lakása felé.

A számár pedig boldogan nézte az Arconak kinevezett szobában, hogy Francziska dalolva és boldogan varrja a ruhát, a *jövő* ruháját. A leány egészen megszépült a munkában és a boldogságban, a daloló hangja most igazán meleg volt, az arca pedig fehér és piros: a legszebb rózsza. Az a kis vézna varróleány olyan volt mellette, mint az árnyék. Berczi el se tudta képzelni, hogy az egész világ szerelmes ne legyen a művésznőbe, az ő nővérebe. Egyszer nem is tudta megállani, hogy meg ne csókolja Francziskát.

— Olyan szép vagy, mikor nem busulsz...

— Édes Berczikém, olyan jó vagy — hálálkodott a szép mondásért a leány és bár a kezében levő tűk miatt nem ölelhetette meg a jó fiút, odadőlt a mellére és megcsókolta a homlokát.

Éppen akkor érkezett haza a festő.

— Tele van velünk a város. Olyan betűkkel nyomattam a plakátokat, hogy egy-egy betűben elérne valamelyik német herczegség. Moór Francziska! Moór Nándor! Mindenki olvassa, emlegeti — ah, nemsokára majd dicsőíti is.

Majdnem részvétellel fordult az öcscséhez.

— És a Moór-név dicsősége a tiéd is, habár csak hivatalnok vagy.

A hivatalnok egy kicsit köhögött. Az arcának égő pirossága nagyon elütött a homloka félelmes fehérségétől s egy pillanatra ő maga is megijedt, hogy mennyire reszket. Le kellett ülnie. Az a ragyogó verőfény, amely az ablakon beözönlött, szinte megvakította, és a szemét is be kellett hunynia. A festő és a művésznő meglepetve nézték. Berczi mosolyogni próbált.

— Különös, hogy mit nem tesz a képzelődés! Mert én most Arcoban vagyok, hát azt hiszem, hogy igazán betegnek kell lennem.

Már nevetett is. De néhány percz múlva, amikor Francziska már varrt és Nándor tovább rajzolta a Moór-testvérek arczképét, hogy meglegyen, ha a képes újságok kérnék, Berczi észrevétlenül besietett a másik szobába, felnyitotta az ingét és pihegve feküdt a pamlagra. Ebben a szobában meglehetősen sötét volt, de ő tüzes karikák forgását látta és valami zugás bántotta, amelyről nem tudta, honnan jön. Hirtelen félelem lepte meg és eszébe jutott az orvosdoktor intése, hogy aztán elmenjen ám Arcoba. Az ördögbe is, csak nem gondolta komolyan? Huszonkét esztendő, eddig még csak kinlódott, most jön még csak a jövő: egy kicsit korán volna a föld alá bujni.

Az éjszaka még nyugtalanabb volt. Nándor és Francziska mélyen aludtak s csak Nándor kiáltott egyszer (az is csak álmában): Éljen! Moór Francziska! Moór! Aztán csöndesség volt és Berczi egyedül maradt az ő rossz gondolataival. Az az orvosdoktor nem ment ki a fejéből, mint valami ördög: mosolygott, nevetett, röhögött a szemébe, majd meg aggódva, ijeszttve, szomorúan és félelmesen suttogott a fülébe. Te szegény, vékony ember, fogyó mint a hold — egyszer csak átlátok rajtad, mint a levegőn...

— Nándor!

A festő mélyen, boldogan aludt és nem hallotta ezt a rémült kiáltást. A saját hangjától Berczi is fölébredt álomlátásából és remegve, némán ült fel az ágyában. Ugy várta, leste a hajnal vigasztaló derengését...

*

Megint csak a rossznyelvű és kellemetlen diák vitte a szót.

— Látták? Az urfi és a kisasszony kirepültek a hangversenyre, hanem Berczi otthon maradt Arcoban. A gyalázatosak, a léhűtők, a művészek. Pfuj. Neki meg a szobában kell guggolnia.

S mi tagadás, Moór Nándor és Francziska kisasszony csakugyan az öcscsük nélkül mentek a hangversenyre. Fiakkeren. Nándor (nem testvéri, hanem rendezői minőségben) gyönyörű bokrétát hozott a tisztelt művésznőnek s aztán karon vezette a harmadik emeletről a fiakkerbe. Megigérték azonban Berczinek, hogy az ünnepi vacsora után lehetőleg hamar fognak hazasietni, hogy neki az eseményt elmondhassák. S ennyivel Berczi beérte. Sőt mosolyogva mondta, hogy ő boldogabb lesz, mert az egész hangversenyből csak a Francziska énekét fogja hallani s az egész ünneplésből csak azokat a tapsokat, amelyek Francziskának fognak szólni.

— Behunyom a szememet és azt fogom látni és azt fogom hallani, ami a szívemnek legjobban esik.

Még ajkán érezte a nővére csókját, fülében csengett a Nándor szava s az ócska karosszékben ülve, már álmodott. A nyitott ablakon csöndes levegő-áramlat uszott feléje és jól érezte magát, mint még soha. Az udvarról dalolás hangzott fel, inkább kornyikálás, de elegendő arra, hogy az ő gondolatait a hangverseny-terembe vigye. Igazában nem félt, mert annyit ő is tudott, hogy jótékonyczélú hangversenyeken nem szokták a közreműködőket kifütyölni. Tapsot kap Francziska és tetszeni fog: az bizonyos. De azért képzeletben mégis látni, hallani akarta abban a nagy pillanatban, amikor a jövő kapui megnyílnak előtte. A ragyogó, gyöngyös ruhában, hajába tűzött csillogó ékességeivel.

— Francziska! — suttogta halkan.

A hüvös levegő szinte elálmosította. Hunyt szemével nem is láthatta, hogy künn zivatar készül. A szálló estének tudta be, hogy hüvösödik. S boldogan, félig már álomban türt, hogy a hideg levegő megcsapja a nyakát, lefut a mellére, beleheli egész testét. Mélyebbre csuszott a karosszékben és ajkait is megnyitotta.

... A folyosóról mindenki elmenekült. A zápor hirtelen leszakadt és a sötétben, mint szürke drótszálak: futottak le az esősugarak. Egy-egy villám fényénél úgy tetszett, mintha ezeken a sugarakon kiabáló, sivitó manók kusznának lefelé a magasságból s az ő lármájuk, vihogásuk töltené meg a felzavart levegőt. A dörgés rájuk ijesztett s akkor még jobban sivitottak, lármáztak, mialatt szétrebbentek. Az ablakok mögött pedig remegve hallgatták ezt a rettenetes játékot az emberek...

Berczi felriadt. Irtózatosszerű érzett a mellében s azt hitte, hogy megpattan. Hirtelen még lélegzeni sem tudott s amikor az első, hosszú kortyot magába szívtá, egész testében megrázkódott. Aztán kinosan fuldokolva sietett el az ablaktól és nagy félelmében öltözködni kezdett, hogy emberek közé siessen. Már nem is gondolt a hangversenyre, a dicsőségre: csak a két testvérét szerette volna, akik megfogják és segítségére legyenek. S mert nem voltak mellette, ő akart hozzájuk sietni. Hogy a várost zápor veri, arra nem is gondolt, csak oda akart jutni minden áron a testvérehez.

S az ablakok mögött kémlelő szomszédok ijedten nézték, hogyan rohan el a folyosón — egy vízben...

*

A diák elfogta az utcán, ölbe kapta és haza hozta.

Moór Berczi már akkor nem tudott magáról. Hogy a diák levetkőzteti, ágyba fekteti: arról sem tudott. Inkább olyan szavakat suttogott neki, mintha Francziska állna előtte és erőltetné az égő ajkához a vizes poharat. S fuldoklása közben is köszönte minden csöppjét az enyhítő víznek.

— Édes Francziska! Tisztelt művésznő! suttogta néha könnyebbülten.

— Édes Francziska! Tisztelt művésznő! Vigyen el az ördög! — morogta utána a diák és mélységes gyűlölettel nézett az ajtó felé, amelyen a művész-testvérek mind mosolyogva, sejtelen nélkül fognak belépni. S be szeretne zárni az ajtót, hogy soha, soha be ne jöhessenek s ne is láthassák többé a testvérüket: ezt a fuldokló ronsot, aki már alig-alig bírja.

A diák hiába emelte fel néha a beteg felsőtestét, hogy neki egy könnyebbséget szerezzen, Berczi visszahanyatlott és fuldokolt.

Éjfél tájban pedig a diák hallotta, hogy Nándor már az ajtó előtt kiáltja:

— Éljenek a Moór-testvérek!

És a mozdulatlan Berczire mutatva, a diák nem állotta meg, hogy a kiáltást meg ne toldja:

— Éljenek... bár ez az óhajítás részben már fölösleges...

Két világ.

— Carmen Sylva költeménye. —

*Két nagy világ közt lebeg a lelkem,
A jövődre úgy váraozom.
Mögöttem éjszaka, sziürke, kiellen...
Az árnya, a gyásza még szívemre lebben...
S előttem egy nyílt, szabad csoda-hon.*

*Aranykalászos, dús rónaságok...
Ezernyi virág a dombok peremén...
Föl, bátran előre! Már messze kóvályog
A multak réme, a hajdani átok,
Föl, föl a homlokot! Éljen a fény!*

*Még egyszer nyujtsd ide kelyhedet, élet!
Nagy, eleven élet, köszöntelek!
Hegy-völgyre a nap új, mennyei fényt vet
S a merre villogó sugara téved,
Elfoszladoznak mind a fellegek.*

Fordította: Telekes Béla.

Krónika II.

Magyarok felsülése.

— szept. 30-án.

I. Ajánlás. Ó Gráczia, tisztos aggszűzek, kiket a divat elfelejtett, bocsássatok meg nekem, hogy ma olyan tárgyat veszek a tollam hegyére, a mely tárgyról sokféle tekintetből, hallgatnom illenék!

II. Fabula. Történt pedig, hogy Rákosi Jenő és Mikszáth Kálmán, fejei a két ellenséges szomszédvárnak, rövid két hét alatt másodszor álltak össze, hogy szegre akasztván a belső viszálykodásokat, megvendégeljék idegenből jött kollegáikat. Ez alkalommal a román újságírókról volt szó, akik erőt vettek magukon, s eljöttek Budapestre hogy hű leírást küldhessenek lapjaiknak Hohenzollern Károly és Carmen Sylva útjáról.

A teljes igazság okáért meg kell emlitenem, hogy ez a vendégség nem a Rákosi Jenő s nem a Mikszáth Kálmán ötlete volt. A kormány óhajtotta a dolgot: *Bánffy l'a dit!* S tudva levő, hogy jelenleg mi újságírók a kormány nyal igen jóban vagyunk. Ez napjaink egyik uralkodó vonása. (A másik: hogy úgy bele jöttünk az ünnepelésbe, mint a *Három csőrű kacsza* polgármestere a lovaglásba. S a nemzeti mómornak és általános testvérkezésnek e fényes napjai élénken emlékeztetnek ama hűhókra, melyeket a mult század a *Dárdák ünnepélyén* látott.)

Szóval, a vörös sas-rend lovagjai nem akartak semmi jónak elrontói lenni, s meginvitálták a román Blowitz okat egy kis barátságos symposionra. Az *Othron* és az *Ujságíró Egyesület* közösen rendezte a bankettet, s Yorkok és Lancasterek szép számmal jelentek meg a lakomán. Csak azok nem jöttek el, a kiket ünnepeltek

volna: a román kollégák. Azok bizony nem ülnek velünk egy asztalhoz.

És meg lehet érteni a szegényeket. Ha eljönnek erre a bankettre, otthon hazaárulóknak kiáltják ki őket, s akkor vége az újságírásnak, meg ama *carrière*-eknek, a melyekhez az újságírás vezet... Elég az hozzá, néhányan kimentették magukat; a többiek nem jöttek el, tout simplement.

A vörös sasrend lovagjai úgy segítettek magukon, ahogy tudtak. Egyet fordítottak a dolgon, s kijelentették, hogy ezt a bankettet Károly király látogatásának öröme rendezték. Hohenzollern Károly nagyon derék ember, s nekünk jó emberünk; a felesége kedves, jó, szimpatikus asszony, aki igazán költő is: nem volt nehéz szívből éljenezni őket. Aztán, román újságírók hiányában, Yorkok és Lancasterek egymást éltették, s végül rágyújtottak a békepipára.

Nagy baj nem esett; de azért blamázs volt az.

III. Vigasztalások Aki Brassóból, egy vagy két napra, átrándul Sinaiába, vagy juliusban, mikor a gazdag románok csapatosan kelnek útra a közép-európai fürdőhelyek felé, felül a Bukarestből jövő gyorsvonatra, ilyenféle obszervációkat fog tenni.

Ön felül a vonatra, mondjuk: Predealban, s az első osztály egyik kupéjában négy utast talál. A két sarokülésben: egy szép fiatal hölgy, s vele szemben egy fiatal ur. Németül beszélgetnek, de meglehetősen halkan; messziről látni, hogy nászutazók. A két középső ülésen két koffer, mondjuk: bőrös láda; vadonutuj holmi, ön előtt ismeretlen szerkezettel, nyilván való, hogy angol bőröndládás csinálta. Végre, a két innenső ülésen: két ur, egy öreg meg egy fiatal. Örülten elegánsak; az *Illustration*-t és a *Vie Parisienne*-t lapozgatják, s észre venni rajtok, hogy londoni szabónál készítették a ruháikat. Élénken sőt kissé harsányan diskurálnak, s mivel nagyon jól beszélnek Alfred de Musset nyelven, ön azt mondja magában:

— Ezek francziák.

Ön még szivarozni akar, s hogy ne fujja a füstöt az asszonyka orra alá, békén hagyja a szép bőrös ládát, s kinn marad a folyosón. A vonat elindul.

Esti kilencz-tíz óra lehet; a vonat mindenütt zsu-folva. Ön irigykedve gondol azokra, akik ma éjjel aludni fognak.

Ezenközben a francziák el kezdenek feszengeni, kétszer vagy háromszor oda tekintenek a németekre, felállnak, s koffereiket, melyek az ön elriasztására szerepeltek az ülőhelyen, felrakják a pódgyásznak szánt helyre. Aztán, gyors elhatározással, levetik a cipőiket, s végig dőlnek az ekkép megürült helyen, az öreg gentleman az egyik, a fiatal ur a másik oldalon. A fiatal ur, sok tartózkodással, a folyosó felé fordítja a lábait, az öreg ur azonban, akit efféle apró regard-ok már nem molesztálnak, a fiatal pár felé nyújtja ki harisnyáit. A németek össze-sugnak; a hölgy arczáról leolvasható, hogy nem volt kíváncsi e toilette-titkokra. A férj fölkel s előkeríti a kalauzt, aki aztán egy-két forintért kerit nekik egy üres második osztályu kupét. Kivonulnak, s a győztesek (mert

szászországi Móricz, a nagy katona szerint, a győzelem azé, aki a csatátérén alszik) — elégedetten nevetnek össze. Hogy egy kissé elrontsa az örömet, ön elfoglalja a német hölgy helyét, s mialatt a csatátér urai, néhány jelentős sóhajlás után, ismét boszusan hánykolódnak rövid fekvő helyeiken, ön azt mondja magában:

— Ezek nem francziák.

Más jelenet. Az étkező kocsiban nagy csöndesség közepette kezdődik a diner. Csak a kanalak csörgése, a szolgák jövése-menése, s egy-egy rövid rendelés hallatszik. Pedig vannak a kocsiban vagy tizen. Egyszerre nagy lármával ront be egy elkésett csapat. Perczekig válogatnak a helyekben, feltartóztatják a szolgákat, s végre elkezdik habzsolni a levest. Aztán önnek ebédelés címén, egy egész koncertet kell elviselnie. Micsoda tüdők! A harsona és a vadászkürt semmi e hangversenyhez képest. S mindnyájan egyszerre beszélnek. A szolgákat végképpen lefoglalják, s ön, meg a többi vendég, rájuk nézve egyszerűen nem egzisztálnak. Egy egészséges ur, aki éppen ön mögött ül, olyan hangon mulattatja a társait, mintha egy népgyűlésnek dörögne; az, hogy ön megsiketülhet, az legkevésbé sem aggasztja őt. Egy másik akkorákat üt az asztalra, hogy az étkező kocsi összes boros üvegei zörögnek belé. A hölgyekben is sok a temperamentum, s hölgyek és urak csakugy ragyognak a sok aranytól és ékszertől. Francziául koncerteznek, de ön tüstént észre veszi, hogy nem francziák.

Uj vers. Ön helyet foglal Sinaia valamelyik ebédlőjében, s az első pillanatban Párisban képzei magát. A berendezkedés oly fényes, oly gazdag; a Café de la Paix meg a Bignon nem ilyen elegáns. A kellnereken kis zeke, mint a párisi kollégáikon, s első tekintetre minden párisias: az a kiszolgálás módja, az étlap, az árak. De aztán észre veszi ön, hogy a kellner Olgyainak vagy Szlányinak valamelyik tájképét viseli a kabátja ujján, s hogy egészen uri emberek között hasonlóan ruházkodó gazdag emberek ülnek, akik igen különösen esznek, sokat expektorálnak, s fölötte fesztelenül beszélgetnek. Kik ezek? Mascarille márkí és Jodelet vicomte, a kiket gazdáik grófoknak öltöztettek fel?! Nem, hanem valóban gazdag emberek, akik közül egyik-másik nagy titulust visel.

Persze, sűrűn lát ön itt olyan románokat is, akik tökéletesen uri emberek; de biz ez nem Párizs...

Románia még igen fiatal állam, s bár benszülöttjei néhány év óta nagyon sokat járnak Párizsba — panaszkodni ránk magyarokra, akik megesszük erdélyi testvéreiket — végre is, nem nagyon régóta járnak oda. A párisi móreszek még újak náluk, s kissé nyikorognak. Aztán, a románok szép emberek, s kétségen kívül a kaukázusi embercsaládból valók, de egy kissé régen volt, hogy elődeik — Traján legionáriusai — egyenest Rómából »jöttek lovon«. Azóta, a késői unokák, alaposan elszoktak a lovaglástól, s a lovaglással egybefüggő, sokat emlegetett virtusoktól. Mi tagadás benne, sokan vannak köztük, akik teljességgel nem hederitenek a világi formákra, s nem lehetne álmélkodnunk rajta, ha az újságíróik még tükésebbek volnának, mint az előkelők. És ime, a román újságírók közül öt perfekt uri ember szé-

pen megköszönte a meghívást, s annak rendje és módja szerint kimentette magát. A többiek se tehettek egyebet, mint hogy egyszerűen elmaradtak. S valljuk meg, hogy Rákosi és Mikszáth rosszabbul is járhattak volna. Ha a derék újságírók helyett előkelőségek érkeznek Pestre, Romániát reprezentálni: Rákosiék kaphattak volna olyan leveleket, amelyeket aligha tesznek az ablakukba.

IV. Sójaj. De mire volt jó a barátkozás e kísérlete? Nem lehetett volna megspórolni ezt a kis boszuságot?

Ne áltassuk magunkat: hiába minden politizálás — s ó mily tehetetlen e részben a mi szegény diplomacziánk! — az örvény áthidalhatatlan, ahány román van (íthón avagy Rumániában) az nekünk örökre engesztelhetetlen ellenségünk. Ellensége fajunknak, ellensége államiságunknak. Már pedig ebben a pontban mi se paktálunk, se máskor, se most: az általános testvérkezés idejében, a Dárdák ünnepélyén...

Köztünk békeesség csak egy föltétellel lehetne: ha Erdélyt, másfél millió oláhjával, s ráadásul egy millió főnyi magyarral, székelylyel és szásszal, odaajándékoznók az álmodott nagy Dákó-Romániának. Egyelőre ez eszünk ágában sincsen.

S ha mi ragaszkodunk a status quo-hoz, ők ragaszkodnak irántunk érzett, izzó gyűlöletükhöz. Mit használnak nekünk a hivatalos Romániával való alliance, amíg ez a példátlan gyűlölet tajtékozva rohan meg bennünket újra meg újra?! Ne adja az ég, hogy valaha szükségünk legyen a Romániával kötött »szövetség«-re! Mert bizony szövetségesünket, Károly király minden őszinte jóbaráti törekvése ellenére, nem mellettünk, hanem szemközt találók.

Igazuk van a román újságíróknak: minek ilyen viszonyok közepette a hivatalos poharazás?! Kollégáink nem udvariasak, de legalább őszinték.

V. Tanulság. Ne bánts a románt, hanem hagyd ott ahol van, bárhová is helyezze őt a jó isten.

Bojtorján.

A rátótiak.

Irta: PAPP DÁNIEL.

(Folytatás.)

4.

A polgármester bizalmatlanul nézett végig kísérőjén és azt szerette volna kérdezni, hogy miért kell egy ottmán császári vámfelügyelőnek mindjárt Purczovics Helénél tenni az első látogatást, de ezt a kérdést mégis egy kissé korainak találta. Tíz év óta ugyan többször tehetett volna ilyen irányú kérdést, de Purcz Endre, mint már láttuk is, sohasem exponálta magát a hirtelen elhatározásokért. Most tehát, mint emberemlékezet óta mindig, csak általános érdekű dolgokra fordította a beszélgetést.

— Hogy is volt az, Jani, mikor maga most öt esztendeje elutazott?

— Sohse utaztam én el, — nevetett Szarka János, — hanem eltűntem egyszerűen. Hiszen tudják bizonyosan, mert az apám százszor elmondta bizonyosan. Az apám tudniillik negyven sertést hizlalt akkoriban, de amint most látom, azóta letett erről az iparágról. Mon-

dom hát, kedves polgármester ur — nevétt tovább a Szarka János és befordult Purcz Endrével együtt a Súlyom-utczába — az apám akkor negyven hizalt sertéssel felküldött Kőbányára és egy sötét októberi estén, midőn elszitta hivatalában az utolsó pipa dohányt és átvette az utolsó bírósági postát, így szólt ő énhozzám:

»Kedves fiam, már látom, hogy te a mi országrészünk kötelező szokásai értelmében, elvégezted ugyan a jogot, de a te gyakorlatod azért mégis ingadozó; amennyiben egyszer a vármegyénél vagy közigazgatási gyakorlatok, egyszer meg a bíróságnál vagy joggyakorlatok, sőt már innen is ki fogják tenni a szűrőd, mert nem vizsgálod. Ennélfogva, kedves fiam, elnároztam, hogy végre, harmincéves korodban, a pályaválasztás kérdését vetem föl előtted, és tekintet nélkül ifjúsági bohóságaidra, olyan utat mutatok neked, amelyen legjobban boldogulhatsz. Légy üzletember! A te tanulmányaid és a te előnyös külsőd mellett valósággal vezetőszerep várhat rád a kereskedelmi világban. Légy tehát üzletember és az én kicsiny, takarított tőkéim csak segítségére lesz ebben a törekvésben. Ime, indulj is mindjárt az én negyven hizott sertésemmel Kőbányára. Ha te oda pontosan megérkezel és az állatok darabját ötven forintjával adod el s így kétezer forintnyi bevételt érsz el; ha neked továbbá sikerül még másik negyven sertésre vonatkozólag a jövő tavaszra kötést kötnöd, de azt már hatvan forintjával; s ha te aztán végül egészségedben hazaérkezel és az elért összeget érintetlenül átadod a te ősz apádnak: — akkor meg van törve a jég, kedves fiam és te vagy kedves, fiam, a legjobb kereskedője a világnak...«

— A többi most már — mint mondtam köztudomásu dolog. Kőbányán és Budapesten sajnos, tudtam nemcsak a negyven hizón, hanem a pénzen is, a tavaszi kötést meg nem kötöttem meg s miután így az apám parancsát csak félig teljesítettem, nem mertem hazajönni...

A polgármester köhintett egyet, és ebben a köhintésben mindenki észrevehetett volna egy jó adag megbotránkozást: »Kolosszális! Ez az ember elveri az apja vagyonát és akkor még azt meri mondani, hogy a szülői parancsot félig teljesítette!«

Szarka János nem vette észre a megbotránkozást, sőt tovább hadarta a történetét.

— Mivel tehát nem mertem hazajönni, kedves polgármester ur, mi természetesebb, mint hogy a csodás keletnek vettem utamat és miután Zimonyból megfoghatatlan módon utlevél nélkül is át tudtam jutni Belgrádba, ott egy ideig a szerb államnak szenteltem képességeimet. Hogy rövid legyek, egyszerűen a határvámokra adtam magamat s igen természetes, hogy a török határon módomban volt előkelő ottomán tisztviselőkkel megismerkednem. Az ő segítségükkel aztán könnyű volt átlépnem ottomán szolgálatba.

A polgármester bólintott egyet.

— Ez ügyes dolog — gondolta magában. — Keleten hát így adogatják a tisztviselőt. Már most milyen nagyszerű lett volna, ha ez a bitang például a perzsa határra kerül és ott a törökök tovább adják a perzsáknak, azok meg az afgánoknak; tudom most nem beszélne itt a fülembé, sőt még a vaskosaras házban se lett volna vizitálni...

Majd hangosan folytatta a polgármester a gondolkozást:

— Hát aztán, Jani, mit csinál maga a vámokkal Aleppóban, mikor az nincs a határon? Miért nem ment inkább Bagdadba, mikor az közelebb van a perzsa határhoz?

— Aleppóban — mondta Szarka János — nem is teszek pénzügyi szolgálatot, hanem rendőrit. Kis-Ázsiában ugyanis a rendőrigazgatói teendőket gyakran vámfel-

ügyelőre bizzák, mivel ez a két szolgálati ág rokonnak tekintetik. Nem nagyobb abszurdum ez, mintha nálunk Európában meg mérnököt neveznek ki belügyminiszternek, a legkiválóbb kriminalisták számára pedig féltve őrzik a közoktatásügyi tárczát.

Az urak a Súlyom elé érkeztek. Az alacsony földszintes házból kihallatszott, amint gurították a söröshordókat és az ablakon át látni lehetett, hogy a külön szobában, mely udvari volt és sötét, meggyújtották a nagy függő lámpát. Semmi kétség, a déli asztaltársaság együtt volt, mert egymagában bizonyosan nem ült volna le Brád Mihály tisztii ügyész. Ugyanis a petróleumlámpát a Súlyomban csak Brád Mihály ügyész ur kedvéért szokták meggyújtani; más senki se tudott a félhomályban energikusan követelni lámpát. Purcz Endre bepillantott az ablakon és miután az égő lámpából ily komplikált uton levonta a következtetéseket, Szarka János további konzekvenciából így szólt:

— No most, kedves Jani, a Bagdadra meg az Aleppóra egy pohár sört fogunk inni!

Szarka János egy pillanatig tétovázott és a viziteket emlegette, de azután ellentmondás nélkül lépte át a korcsma küszöbét. Ez Rátóton különben is szokás; tudniillik, hogy az ember ellentmondás nélkül lépi át a korcsma küszöbét. Szarkaék áthaladtak a nagy ívön, ahol teritetlen bádoggasztalok körül ült az iparos osztály és a sörös kancsók fenekét vígan csapkodták a bádoghoz; a bádog egyébiránt ki volt lyukgatva és a sör az asztal lyukain keresztül lecsurgott egy rejtett tartóba, de ez mind semmi ahhoz képest, hogy maga az iparos osztály mennyit csurgatott le bádog nélkül. Az érkezőket nem is vette észre a korcsmáros, a pinczérisasszony meg a csaposlegény. A polgármester úgy kiáltott a vendégek közt futkározó kötényes egyéniségekre, mintha az Illés hajduval még semmit se üzent volna:

— Hamar egy hordó pesti sört csapoljanak kérem!

Azzal a külön szoba felé tartott Szarka Jánossal.

Odabenn együtt volt a vén borszékeken mindenki, aki Rátóton vezető egyéniség. A falhoz szögelt kerek tükrök alatt egymás mellett ültek, Brád, a zubbonyos tisztii ügyész, akinek vastag hangja szinte tiszta utat dörgött a füstfelhők közé és Kepe György, a vékonyhangu professzor. Ő csak melegeitve itta a sört; mellette Baray doktornak épp ellenkezőleg sűrű fehér hab csüngött a bajuszán. Ez hidegen itta a sört; de azért Kepe György tanár urral együtt heves keresztüzben tartotta Rovat szerkesztőt, kétségkívül még mindig a lappokért. Az asztal alsó végén Gábor százados ült, a 103-ik gyalogezred nyugalmazott tisztje. A százados ur polgári ruhában volt és keresztbefont lábán sajátságosan bőnek mutatkozott a pantalon, azoknak a pantalonoknak egyike, amelyeket a rátóti szabó oly nagyon ravasz számítással készít a késő utódok számára: mert egyrészt az anyag maga is már a jövő század számára való, de mert másrészt térdben ezek a ruhadarabok még ebben a században annyira ki szoktak domborodni, mintha a jövő század emberének már két térdekalácsa lenne. A kapitány bozontos szemöldökével vett csak részt a vitában, de hogy különös egyéni mimikájának további súlyt is kölcsönözzön, hirtelen közbeszólt:

— Ugyanilyen eset fordult elő velem is, midőn a Begova-Planinán önálló parancsnok voltam!

Gábor százados tudniillik gyakran hivatkozott életének arra kellemes időszakára, midőn a Begova Planinán a Lun tájékán önálló parancsnok volt egy hegytetőn, a hová a magasabb rangú tisztiek nem igen szeretnek föl-mászni önálló parancsnokoknak, hanem inkább a kapitányokat küldik. Gábor kapitány a Begova Planinán kunyhókban és barakokban mindössze csak két hónapig parancs-

nokolt önállóan, de azért erről a nevezetes időről már tíz esztendeje mesélt a rátótiaknak. A két hónap határozottan jól kamatozott.

Az ajtót felnyitották, szemközt az önálló parancsnokkal és a polgármester meg Szarka János belépett a barátságos kis szobába.

— Uraim, szólott a polgármester és meglóbálta a kalapját — íme Szarka János ottomán császári vámfelügyelő urral érkezem, a mi kedves régi ismerősünkkel, akinek tiszteletére már meg is rendeltem egy hordó pesti sört, uraim!

A polgármester, már messzire haladt a konzekvenciában, mert csupa konzekvenciából már a pesti sör törvényes eredetét is eltagadta. De ez a dolog is érthető egy olyan embernél, aki örömmel fogadja a vetélytársat, mert sejti, hogy a vetélytárs rövid pár hét múlva megint visszautazik Aleppóba.

A vendéget meleg kézszorítással fogadta a társaság. Barayék abban hagyták a tárcza-vitát és a kellemes külsejű ur láttára barátságosan mosolyogtak. A különszobába bejött a gazda, az igen jól öltözött, de már nem egészen fiatal Schmalz ur és ő is csatlakozott azokhoz, akik Szarka Jánost üdvözölték; e koczkaruhás, szikár vendéglős, az ő uraktól ellesett gesztusaival, olyan volt a saját korcsmájában, mint akár a vendég. Rendesen ülni szokott valamely kényelmesebb helyen, az érkezőknek kollégialisan kezet nyújtott, italt a világért sem hozott volna, hanem inkább a pinczérlényt hívta elő és általában annyira vendégnek érezte magát a saját korcsmájában, hogy szükség esetén talán képes lett volna önmagát is kidobni. Most is bizalmasan kérdezősködött Schmalcz ur a távol keletről érkezőtől, de különben is, mindannyian szeretetreméltóak voltak Szarka Jánossal. Elfelejtették az ottomán császári vámfelügyelőnek, hogy egynéhány esztendővel előbb mily banális játékot üzött a papája negyven hizójával; elfelejtették neki, hogy azelőtt is mily megbízhatatlan ifjú volt és elfelejtették neki azt a hideg januáriusi délelőtti, midőn télikabát nélkül jött haza az egyetemről; elfelejtettek neki egyszerűen mindent: kisebb nagyobb hibákat, hizókat és télikabátokat és hevesen bravóztak mindnyájan, midőn Szarka János széket tolt maga alá és így szólott:

— Egy egész esztendei szabadságra jöttem!

Ebben a pillanatban Purcz Endre polgármester, aki már elfoglalta rendes helyét az önálló parancsnok oldalán, hirtelen egy szárazat nyelt és meredt pillantását a nyugalmazott századosra vetette, mintha attól várt volna segítséget. Az pedig éppen a Szarka Jánoshoz beszélt:

— Egy egész esztendei szabadság? ... Nagyszerű! Ugyanilyen eset fordult elő egy hadnagynommal is, midőn a Begova Planinán önálló parancsnok voltam!

Azután a polgármester felé sugott a kapitány:

— Nézd csak, még Medzsidje is van a gomblyukában!

— Micsoda Medzsidje? kérdezte a polgármester aggodalmasan.

— Micsoda Medzsidje? Hát az a vörös-zöld szalagcska a gomlyukában, az a Medzsidje rend szalagja.

A polgármester elhalványodott és tovább sutogott a kapitánynyal, míg a többiek Szarka Jánost hallgatták, aki Kepe György tanár ur egyenes felhívására már a török közállapotokat jellemezte.

— Az csakugyan a Medzsidje volna? Nem csupán valami haszontalan medállia jelképzője?

A kapitány haragosan válaszolt:

— Vörös-zöld szalag, az a Medzsidje rend szalagja. Eleget láttam török katonatisztek gomlyukában, midőn a Begova Planinán önálló parancsnok voltam...

A polgármester le volt sujtva. Tehát még az is, tehát még Medzsidje is! Nem elég, hogy a régi vetély-

társ visszakerült egy egész esztendőre, nem elég, hogy ő hamis orczával maga kezdte meg a Szarka János ünnepsét, nem elég ez mind, még mindennek a tetejébe egy Medzsidje-rend van tűzve! A polgármester szomorúan bámult és arcza a legyőzött polgármesterek zord kifejezését öltötte magára. Azután a különszoba füstfelhői elfátyolozták előtte a világot s a fátyolon, túl nedves ködpárákban úsztak mindenfelé fényes tárgyak: egy Medzsidje-rendjel, arany-félholdacskáival és a kalifa névbetűjével, egy pár csudálatos női szem is, másféle aranyak és köröskörül mindennemű aranycsillagocskák, keresztcskék tarka szalagokon, bársony párnákon, amiket csalfa géniuszok dobálnak szét a világba s amelyekből még a Szarka János is el tud kapni egy gomblyukra valót, amelyekből csak éppen az ügyetlenebb polgármestereknek nem jut semmi: sem fényes szem, sem fényes csillagocska... A ködöt, a fátyolt a polgármester szeme vetette a világra: az homályosodott el egy pár apró könnycseptől. Aközben pedig a Szarka János elvégezte mondókáját a kis-ázsiai állapotokról és Kepe György tanár ur most azt kérdezte Rovat szerkesztőtől, hogy vajjon a lappok sorsára jutna-e az a tárcza is, — amelyet esetleg a vámfelügyelő ur a kis-ázsiai viszonyokról írta. Ebből aztán heves szóharc fejlődött és Szarka János művelt világfihoz illően odább húzódott a vitatkozóktól, sőt általában is hivatkozni kezdett az ő további látogatásaira és végül el is bucsuzott a társaságtól; a polgármester nyújtotta neki a lehető leg-szórazottabban a kezét. Akkor aztán, midőn Szarka János már eltávozott, Barayék szóharcza tetőpontjára ért az izgatottságnak és Rovat szerkesztő egyszerre csak felugrott a székeről.

— A polgármester tette — szólott büszkén — és én kikérek magamnak minden felelősségrevonást!

Baray és a tanár Purcz Endrére bámult. Azt meg meglökte Gábor kapitány.

— Andris, — hallod, te tettél valamit!

A polgármester fölrezzent:

— Én, én semmit se tettem!

— Nem, nem, — dörögte Rovat a szerkesztő. — én nem is óhajtottam a polgármester urat semmivel sem gyanúsítani, csak arra kívántam föl hívni a közfigyelmet, hogy a rátóti békéről szóló tárcza a polgármester urtól ered és a polgármester ur e tárczát igen siettetette és azért kellett a lappoknak kimaradniok...

Baray a polgármesterre nézett. Nagyot szivott a szívérből és idegesen kérdezte a polgármestertől:

— Nem ért volna rá még egy kevésbé a rátóti béke?

— Nem.

— És miért nem? kérdezte ismét a doktor.

A polgármester a századosra nézett. Az tagadólág rázta a fejét.

— Azért nem ért rá, hogy a lappok kimaradjanak! — vágta oda a polgármester és Rovat szerkesztő most diadalmasan pillantott a doktorra meg a lappok másik protektorára, a professzorra. Azok kedvetlenül néztek egymásra, de a polgármestert tovább nem faggták, mert végre is az ő sörét itták és ez a körülmény még irodalmi kérdésekben is döntő. Csakhogy azért a kedélyesség ettől fogva megszűnt az asztalnál; az emberek kezdték a császárszemélyeket tördelni, a szerkesztő szegyezte magát az árulásért, a doktor a szakálát simogatta és rövid idő múlva felkészülődött. Brád Mihály, a tanár és a szerkesztő is utána indult, Schmalz ur meg ahogy az ügyész ur kitette a lábát, rögtön lecsavarta a lámpát és a félhomályban ketten maradtak; a polgármester és Gábor százados. A két jóbarát egykedvűen dobolt az asztalon, azután a polgármester így szólott:

— Most megint van egy új ellenségem: a doktor. Ezt szerezte nekem a rátóti béke.

A kapitány mosolygott:

— Ez az új ellenség meg az a másik a régi ellenség az összesen két ellenség. Én már álltam huszezer ellenséggel is szemben.

— Az kötelessége a katonának, — mordult rá Purcz Endre — de nem kötelessége a polgármesternek.

— Gondolod hát, talán korán tanácsoltam neked, hogy irj a rátóti békéről?

A polgármester komoran nézett a kapitányra:

— Korán, korán, — mondta. Mert látod, hazajött ez a világcsavargó, nekem most két dologért egyszerre fáradni sok. A dicsőségért, meg a boldogságért egyszerre... Szép sorjában kellett volna, kedves barátom, Gábor, elintézni ezt a kettőt...

— Mint az aktákat, ugy-e polgármester?

(Folytatjuk.)

Hellasz és a hellének.

Faleron-fürdő, szeptember.

Igen tisztelt Szerkesztő úr!

Szives sorai, amelyekben a görögországi állapotok felől kérdezősködik, itt találtak, Faleron-fürdőben, s én sietek megtisztelő felszólításának iziben eleget tenni. Ahol a sorokat írom, a fővényen derült jókedvben heverész egy csomó fürge gyerek, asszonyok, lányok vigan fürdőznek a habokban, tulnan pedig, a fürdőtől öt-hat közhajtásnyira, három idegen hadihajó állomásozik: egy osztrák-magyar, egy német, meg egy orosz. Szokatlan staffageja, nemde, egy tengeri fürdőnek? Lássá, igen tisztelt uram, ez a meglepő kép hiven szimbolizálja a mai Görögország állapotát.

Körülfontak minket a külföldi hatalmasságok karjai, mi eleinte azt hittük, hogy ölelésre tárták azokat, most tudjuk, hogy kissé meg akarják ropogtatni a bordáinkat. De lássa, nem írnék igazat, ha azt mondanám, hogy ez a furcsa ölelés valami különösebben bántana minket. Érezzük erejüket, de nem vagyunk miatta kétségbeesve, ahogy azt az európai sajtó feltüntetni szereti. A hivatalos külföldi hatalmasságok egy időre romokba döntötték a hivatalos Görögországot, de nem a görögséget. Méltóztassék elhinni, hogy ez fontos distinkció.

Egész Görögország lakossága beleférne London felébe. Görögországgal tehát könnyű volt elbánni, főképp, miután teljesen készületlenül ment a háborúba. Más kérdés azonban a görögség missziója, annak életereje, rugalmassága, ható képessége. A görög állam szegény és eléggé ügyefogyott: a görög nép gazdag, mivel, befolyásos, élelmes. Amaz diplomáciai alkudozásokból született meg és tehát mesterséges készítmény, amelynek sok időre van szüksége, hogy szervesen kialakuljon és erőteljes helyet foglaljon abban a mederben, amelyet számára az európai diplomácia kiczirkalmazott. A görög nép ellenben messze túlterjed a hivatalos Görögország határain és éppen ott virágzik, ott érvényesíti befolyását, ott méri össze erejét, intelligenciáját a világgal, ahol a hivatalos Görögországnak már nincs szava.

A mi népünk, mint a klasszikus hajdankorban, körülszegi Tunisztól Egyiptomig egész Északafrikát, ellepte Kisázsia, a Fekete Tenger széleit, az egész európai Török-

országot, otthon van az Adria mindkét partján s Triesztől Marseilleig helyet foglalt a nevezetesebb kereskedelmi kikötőkben. Nem szólok Párisról és Londonról, ahol a görögség hatalmas pénzügyi pozíciót foglal el, sem Észak-Amerikáról, amelyben hasonlóképpen nevezetes kereskedelmi faktor, csak azokra a széles vidékekre utaltam, melyeken a görög az intéző, a szóvivő. A mi nemzeti erőnk szét van szórva a Földközi Tenger partjain s ott tehetségénél és munkabírásnál fogva elsőrendű faktor.

De ez a földrajzi széjjelszóródás nem választja el egymástól a görögséget. Hatalmas dinamikával vonzzák egymást a szertehullott elemek s hegyeken, tengereken, rónákon által idegesen megérik egymás kölcsönhatását. Tiszta lelkiismerettel mondhatom, hogy nincs a világon nép, melyben a faji vonzóerő, az összetartozás érzése, erőteljesebb volna a görögénél. Ezt a merésznek látszó állítást kész vagyok csattanó példákkal igazolni.

Tessék sétára indulni a közeli Athén utcáin. Ott önök a délolasz hatást visszatükröző városrészekben látni fognak remek palotákat, hófehér márványból, diszes freskókkal, nagyszerű szobor-éktményekkel. Sok millióba került minden egyes palota: az egyikben az egyetem kapott helyet, a másik gazdag könyvtár, a harmadik, negyedik muzeum; tele a klasszikus idők remek hagyatékával, aztán iskolák, árvaházak, nőnevelő-intézetek, kórházak. Mindezeket nem a szegény görög állam emelte s rendezte be, nem is királyi kegy, mint más országokban, hanem magánemberek. Duszgazdag trieszti, egyiptomi, konstantinápolyi, párisi görögök építették, rájuk költvén óriási vagyonuk egy részét. Méltóztassanak végiglapozni egy héten át az *Akropoliszt* vagy a *Neologoszt* s önök csodálkozva fogják ezekben a hírlapokban olvasni azokat a néhány soros híreket, amikben elujságolják, hogy ez, vagy az a gazdag külföldi görög ennyi meg ennyi milliót hagyott jótékony célú intézményekre, leginkább pedig tudományos czélokra és népiskolákra. Nálunk ez rendes jelenség, senki sem csodálkozik rajta, mert befészkelte magát a világ minden részébe széjjelfutott görögségbe az a tudat hogy legelső és legfőbb feladata a százados rabságot szenvedett nemzetet fölsegíteni.

A nemzetet, nem az államot. Ez sajátságos tünet. Mint ősrégi időkben, úgy ma is kevés az államalkotó találat a görögségben. Ez talán ma még hiba, de nem lesz az a jövőben, amikor talán illuzórius lesz az »állam«-fikció. Ez a sajátságos faj, amely oly pazarul ajándékozta meg a világot utol nem ért nagyságokkal, kevés súlyt helyez a politikára. Az athéni nép kivételt képez e részben. Az ideje javarésztét politizálással tölti el, tüntet, szaval, kiabál. Ez különben a legtöbb fővárossal közös vonás. De a görögség zöme, a görögség *leader*-jei hódító és erős, szívós, munkás elem.

Azért az imént lezajlott szerencsétlen háború csak éppen az athéni lakosságban kelt élénkebb visszhangot. A görögség többi részének épp úgy gratulálni lehet, mint a hogy rokonaink, a rómaiak gratuláltak a legyőzött hadvezérnek, hogy nem esett kétségbe a reszpublika sorsán.

Erre az erős fajszeretetre, erre a hatalmas dinamikájú összetartozási érzésre építjük mi a jövőnket. Nem a

mi államunk politikai formájára, amelyet úgy sem alakíthatunk ki a mi akaratunk szerint. A mi nemzeti kincsünk nem a görög királyság, hanem a görög nemzet; ez a széjjelszórt, talentumos nép, amely soha sem hasonul külföldi környezetéhez, hanem megingathatlanul megőrzi és erősíti magában a görög nemzeti érzést és jelleget.

Ne adjanak sokat arra, tisztelt uram, hogy a túlnyomó hadi erő levert minket. A politika muló jelenség, a faji karakter állandó. Mi ezt ápoljuk s nem nagyon buslakodunk, ha *amaz* egy perczre kátyuba zökken. Mi nem szomorkodunk tulságosan a fölött, hogy a görög állam szegény: amire képtelen lesz a hivatalos Görögország, majd megcselekszi a görög nép. Az se bánt, hogy egyetlen a kormányzatunk: legyenek ügyesek a kereskedőink. Valutánk silány, de a görög nép gazdag. Javarészünk idegen országokban él: de igaz görög. Így állván a dolgok, jogunk van-e arra, hogy oly igen nagyon kétségbeessünk?

Midőn még egyszer köszönöm nemzetem iránt tanúsított szives figyelmét, vegye szerkesztő ur kollegiális üdvözlőmet, melylyel vagyok kész hiva

Demetriosz Krisztopoulosz.

A szerelem tudománya.

Novella a XV. századból.

Irta: MARESKOVSKY D.

Messere Fabricio, a bolognai egyetem legtudósabb professzorainak egyike, dialektikát tanított, melyen oly csodálatos művészettel uralkodott, hogy a syllogismusok császárlának hívták. De messere Fabriciónak nemcsak a dialektika, hanem az emberi tudomány mindenestül a kisujjában volt. És ami legnevezetesebb a dologban, — a tudós férfiú az ő feneketlen mindentudását nemcsak a fontos tárgyaknál nyilvánította, hanem a legkisebb világi dolgokban is. A diákok beszéltek, hogy Messere Fabricio egy izben levelére e czimzés helyett: »Padua, a boriapiaczon, a Luna-gyógyszertárban«, szórakozottságból ezt írta: »nella città Antenorea, in sul foro di Bacco, all' aromataria della dea triforma«, vagyis: Antenora városában, Bachus forumán, a háromalaku istennő aromatriumában. A levél nem jutott el a czimzethez, de dicsőségére vált a tudós messere Fabriciónak. Oly gyakran és oly fölségesen beszélt Tullius nyelven, hogy anyanyelvét is elfelejtette, ami azonban őt nem bántotta, mert nem tartotta azt magához méltónak; és egyszer rossz kedvében azt a véleményt nyilvánította, hogy Dante Divina komédiája a ciceroi szépen szólás jelen korszakában csak sajtakarónak való. De mikor annak bebizonyításáról volt szó, hogy a *consumtum* szavat *p*-vel vagy anélkül kell-e írni, akkor messere Fabricio a lelkesedésnek olyan szent lázába esett, úgy szórta a tudománya kincseit, hogy legkönnyelműbb és tudatlanabb hallgatójának is borsódzott tőle a háta.

Messere Fabricio kicsi, beteges, gyöngye legény volt, mert testét a folytonos munka kimerítette; az arczkifejezése azonban szigorú és méltóságos vala; a szeme mély, a járása fönséges és lassu és senki sem tudta a málnaszínű, nyulbőrrel bélelt professzor-pelerint és a rengeteg kalapot oly művészettel viselni, mint ő.

Ebben az időben a bolognai egyetemen két tekintélyes és gazdag római ifju tanulta a jogot — az egyik

az egyházit, a másik a világit, — kik a nemes Savelli-házból valók voltak és benső barátságban éltek. Az egyik neve Buccio, a másiké Pietro Paolo volt. Mikor az előbbi letette a rigoróriumokat, így szólt barátjához:

— Szeretetreméltó Pietro, minthogy a rigoróriumokat letettem, haza szándékozom utazni.

Pietro ezt felelte:

— Kérlek, ne hagyj el engem, én itt az idegenben oly egyedül vagyok. Maradj még itt a télen. Tavasszal befejezem én is tanulmányaimat és egyszerre utazhatunk. És addig, hogy az időt ne vesztgeds, válaszd valamely szived szerint való tanulmányt és foglalkozzál avval.

Buccio beleegyezett, megígérte, hogy megvárja barátját, elment messere Fabricio professzorhoz és így szólt:

— Elhatároztam, hogy megvárom az unokaöcsémet és kérek, mester, adj elő nekem ez idő alatt egy másik felséges tárgyat.

— Jól van, felelt a mester, válaszd magadnak valamely tárgyat és én tanítani foglak.

Buccio erre azt mondotta:

— Mester, ha nagyságod megengedi, a szerelem tudományát szeretném tanulni.

Mikor messere Fabricio ezt a kérelmet hallotta, összevonta szemöldökeit és úgy meg akarta mosni az arczátlan ficzko fejét, hogy örökre elmenjen a kedve a professzorokkal való tréfálkozástól; de mikor Bucciolora nézett és annak ártatlan, rózsás arczát, őszinte tekintetét, szerény, tiszteletteljes mosolyát látta, a latin dorgatorium elhalt ajkain... Valami elmúlt, kellemes, vidám dolog repült át emlékezetén, ő is mosolygott és ezt felelte:

— Pompás! Nem választhatnál volna számodra kívánatosabb tudományt. Eredj hát a jövő vasárnap a minoriták templomába reggeli misére, amikor összegyűleksenek ott a város összes asszonyai és keress olyat köztük, aki neked megtetszik. Ha találsz ilyet, kövesd őt távolról addig, amíg megtudod, hol lakik, aztán jöjj hozzám. Ez az első feladat; teljesítsd pontosan.

Buccio úgy tett, ahogy a mester mondta. Elment a templomba és figyelmesen nézegette az asszonyokat, akik ott nem kis számban jelentek meg. Valamennyinél jobban tetszett neki egy hölgy, aki kaczer és kedves szépséggel vala megáldva. Mikor a hölgy kilépett a templomból, Buccio bizonyos távolságban elkövetkeztette, hogy a diák udvarolni akar neki.

Buccio ezután visszatért a mesterhez és így szólt:

— Teljesítettem az első feladatot és megtaláltam azt a hölgyet, aki nekem tetszik.

Messere Fabricio mulatságosnak találta ezt a dolgot; mosolygott magában az ostoba Buccion és azon a tudományon, melyet tanulmányozni akar.

Fontoskodó hangon szólt tehát hozzája:

— Most naponta kétszer-háromszor el kell menned hölgyed ablakai alatt; de viseld magadat szerényen és illedelmesen. Csak lopva nézz a hölgyre, hogy kivüle senki se vegye észre, hogy szerelmes vagy. Aztán jöjj vissza hozzám. Ez a második lecke.

Buccio elbucsuzott tanítójától, abba az utcába ment, ahol kedvese lakott és járkálni kezdett annak ablakai alatt, okos óvatossággal, de még is úgy, hogy az észrevegye, hogy neki szól hódolata.

A hölgy észrevette az ifjut, mire ez választékos udvariassággal meghajtotta magát, amit a szépség oly üdvözléssel viszonzott, hogy abból barátunk bátran következtethette hozzá való vonzódását. Buccio azonnal eltávozott, hogy tanítóját értesítse az eseményekről. A professzor meghallgatta és ezt mondotta:

— Pompás! Meg vagyok elégedve veled. Eddigél minden szép simán megy. Most hát el kell küldened

hozzája egyikét amaz utcái árusító asszonyoknak, akik Bolognában csipkével, pénztárczával, pántlikával és egyéb divatcikkkel üzérkednek. Üzend meg vele hölgyednek, hogy te mindent megszeresz neki; amit kíván, senkit sem szeretsz jobban a földön nála és ezentul hűséges rabszolgája akarsz lenni. Várd meg a választ, azután térj vissza hozzám. Megtanítalak arra is, mi a további teendő.

Bucciolo elment, haladék nélkül keresett egy vén asszonyt, aki ilyen dolgokban nagyon tapasztalt vala és így szólt hozzája:

— Nagy szolgálatot tehetnél nekem. Ugy megfizetnélek érte, hogy meg lennél elégedve vele.

Az árusító asszony azt felelte:

— Mindent megteszek, ami önnek tetszik, mert én mint becsületes asszony a két kezem munkájából élek. Bucciolo erre két forintot adott az öregnek és így szólt:

— Kérlek, eredj a Mascarella-utczába, ahol Giovanna asszony lakik, a kibe én szerelmes vagyok. Mondjad meg neki, hogy hűséges rabszolgája kívánok lenni és teljesíteni fogom minden kívánságát. Mindezt oly gyöngéden add tudtára, hogy megértse.

A vénség ezt felelte:

— Tudom, tudom. Isten segítségével ezt a kis ügyet úgy elintézzük, hogy ön meg lesz velem elégedve és másszor is eljön hozzám. A fődolog az, hogy kikeressük az alkalmas időt, de ezt bizza csak rám.

— Eredj hát, — mondotta Bucciolo, — itt várlak.

Az öreg asszony piperés kosarával eltipegett a Mascarella-utczába; Giovanna asszony éppen az ajtóban ült, üdvözölte és így szólt hozzája:

— Madonna, nem tetszik valami a portékámból? Válasszon ki belőle, amennyi csak tetszik.

Az öreg lekuporodott a földre és mutogatni kezdte a pántlikáit, a fátylakat, a pénzes tárczákat, öveket, tükröskéket s más efféléket. Giovanna hosszasán vizsgálta a tárgyakat, végre megtetszett neki egy pénzes tárcza és ezt mondotta:

— Ha pénzem lenne, megvenném ezt a tárczát.

Az öreg ezt felelte:

— Madonna, érdemes ilyen csekélységgel törődni? Pénz? Mondom önnek, válasszon ki annyit a szekrényemből, a mennyi tetszik. Nekem már megfizettek érte.

A hölgy csodálkozott és hogy megtudja, mi az oka a vénség szeretetreméltóságának, ezt kérdezte:

— Mit akar evvel mondani, jó asszony? Mit jelenenek ezek a szavak?

Az öreg erre nyugodt hangon így szólt:

— Azonnal megmagyarázok mindent, madonna. Egy Bucciolo nevű ifju küldött önhöz. Ő szereti önt egész lelkéből. Az Uristen, mondotta, nem tanusíthatna nagyobb kegyelmet iránta, minthogy madonna valamely parancsát teljesíthetné. És ő egyre zokog, a könny patakokban csurog arcáról és úgy fogy szerelmi bánatában, mint az égő gyertya. Halálom óráján ne halljam mennybeli királyném imádságát, itt ezen a helyen üssön meg a menykő, ha hazudom és ha életemben szebb és nemezebb ifjat láttam.

Mikor Giovanna e szavakat hallotta, elfödte arcát.

— Oh, ha a jó erkölcs a nyelvemet féken nem tartaná, úgy felelnék neked, te vén boszorkány, ahogy megérdemled! Igen, az Uristen meg fog büntetni téged!

Ezzel az ajtó mellől előkapott egy rudat és döntgetni akarta vele a csábitót.

Az öreg gyorsan összeszedte a portékáját, elfutott és addig meg sem állott, a míg Bucciolohoz nem ért.

— Nos, mi ujság? — kérdezte az ifju.

— Hogy mi, édesem?... Olyan rossz ujság, hogy rosszabb se lehetne. Életemben sohsem ért ily szégyen...

Ha gyorsan el nem párolgok, öreg csontjaim megérezték volna a botot. Nem tudom, mint vélekedik ön erről, Bucciolo mester, de ami engem illet, nincs a világon annyi pénz, hogy még egyszer oda menjek és önnek sem tanácsolom.

Bucciolo nagyon kesergett ezen, azonnal elment tanítójához és tudatta vele a történeteket.

Fabricio ur vigasztalgatta.

— Csillapodjál, Bucciolo. A fát se vágják ki egy csapással. Eredj ismét a hölgy ablaka alá és majd meglátjuk, milyen arcot vág. Aztán jöjj ismét hozzám.

Bucciolo elindult és kedvese házához tartott. Alig látta meg hölgye, előhívta szolgáját és ezt parancsolta neki:

— Uliva, eredj, nézd... ahhoz az ifjuhoz és mondd meg neki nevemben, jöjjön el este hozzám.

Uliva az ifjuhoz ment és így szólt:

— Mester, madonna Giovanna kéreti önt, látogassa meg ma este, mert beszélni akar önnel.

Bucciolo nem tudta, mit gondoljon erről a dolgról. De azért ezt felelte:

— Jól van. Mondd meg asszonyodnak, hogy örömet elmegyek.

Aztán gyorsan visszatért Fabricióhoz. A professzor szintén csodálkozott és ezt mondotta:

— Melyik utcában lakik hölgyed?

— A Mascarella-utczában.

— Es hogy hívják a szolgáját?

— Nem tudom. Magas, sovány, fekete, sántit a bal lábára...

— Herkulesre — Uliva! dadogta halkan a professzor és arca rákvörössé lett.

— Mit mond, mester? kérdezte Bucciolo.

Fabricio urnak úgy tetszett, hogy a föld inog lába alatt és Bucciolo arca megduplázódik. Minthogy nem érzett magában erőt a végső csapás elviselésére és attól félt, hogy Bucciolo Giovanna asszony nevét, az ő saját feleségét fogja megnevezni, elhatározta, hogy a nevet nem kérdezi.

A téli hónapokon át a professzor az egyetemen éjszakázott, hogy a diákoknak éjjel is tarthasson előadást, úgy, hogy madonna Giovanna a cseléddel egyedül volt otthon.

— Elmegysz a találkára, Bucciolo?

— Természetesen.

— Kérlek, jer hozzám és tudasd velem, amikor elmegysz oda.

Bucciolo megígérte ezt és eltávozott. Külsejéből és szavaiból azt következtette a mester, hogy még nem gyanakszik.

— Nem kívánom, gondolta Fabricio ur, hogy ezt a tudományt rajtam tanulja meg.

Este eljött Bucciolo.

— Mester, itt az ideje!

— Eredj és légy óvatos!

— Oh, ne féltsen engem!

Az ifju mellén vastag páncél csillogott, a kabátja alatt kard, a derekán tör, — szóval, megtett minden óvó intézkedést. Mikor elment, Fabricio ur követte és pedig oly halkan, hogy Bucciolo nem vette észre.

Az ifju hölgye ajtajához ért és ott alig kopogott, megnyitott és Bucciolo belépett. A professzor, aki saját szemeivel győződött meg, hogy Bucciolo kedvese madonna Giovanna, az ő felesége, leirhatatlan dühre lobbant.

— Minervára esküszöm, semmi kétség többé, hogy ez a tacsó, rajtam tanul!

Fabricio mester az egyetemre futott, kardot és tört kötött oldalára és visszatért a Mascarella-utczába, avval a szándékkal, hogy Bucciolt tetten kapja. Házához érve,

kopogott az ajtón és a madonna kedvesével éppen a kandallónál ült; mikor a kopogást hallotta, kitalálta, hogy Fabricio mester kér bebocsátást, tehát megfogta Buccioło kezét, bevezette a szomszéd szobába és elrejtette egy rakás vizes fehérnemű alá. Aztán az ajtóhoz futott és ezt kérdezte:

— Ki az?

A mester ezt bömbölte:

— Nyisd ki az ajtót, nyisd ki, alávaló!

Giovanna kinyitotta és hogy a professzort fölfegyverkezve látta maga előtt, ezt kiáltotta:

— Ej, ej! Mi dolog ez Fabricio?

A professzor még jobban kiabált:

— Esküszöm Apollóra, tudom, ki van a házámban.

— Oh, én szerencsétlen! kiáltotta Giovanna. Mit mond? Eszénél van? Motozza meg az egész házat és ha talál nálam valakit, vágjon négyfelé. Mily szégyen, mily szégyen, Istenem! Érdemes hogy hű feleség legyen az ember? Beszéljen a szomszédokkal, azok mondhatnak egyet-mást szerénységemről meg az erényemről. Nemrég is volt nálam egy vén csoroszllya... de minek beszéljek?... Csakugyan az ördög incselkedik magával? Védelmezze meg magát a kereszttel és imádsággal az ördög kísértésétől, mely a lelkét meg akarja rontani.

A mester megparancsolta, hogy gyertyát gyujtsanak és a pinczében a hordók közt kereste az ifjút, aztán a szobába ment, átkutatta azokat is, lehajolt az ágyak alá, kardjával több helyen átdöfte a szalmazsákokat, szóval, minden egérlyukat megvizsgált a házban. Madonna Giovanna a gyertyával nyomában járt és egyre ezt hajtogatta:

— Drága mester, térjen eszére, vessen hát keresztet, mert most már világosan látom, hogy Isten ellensége kísérti. Tudja meg, hogy ha egyetlen hajam szála olyasmire vágnék, amivel gyanusít, megölném magamat. Mester, Istenre kérem, ne hallgasson a Gonosz incselkedéseire!

Hogy Fabricio mester Bucciolot nem találta meg és felesége szüntelen figyelmeztetését hallotta, szinte hinni kezdett neki, elfújta a gyertyát és visszatért az iskolába.

És Giovanna asszony azonnal bezárta az ajtót, kihuzta kedvesét a fehérnemű alul, vidám tüzet rakott, vacsorát főzött és a pinczéből mindenféle bort hozott föl. A szerelmesek ettek, ittak és jól érezték magukat.

Reggel ezt mondotta Buccioło:

— Madonna, el kell bucsuznom öntől. Parancsol valamit nagyságod?

— Oh igen, — felelt az asszony, miközben megölelte és megcsókolta az ifjút, — nagyságomnak azt tesszik parancsolni, hogy ma este jöjj el hozzám.

Buccioło megígérte, aztán elment az iskolába és ezt mondotta tanítójának:

— Olyan közlendőm van, mely önt mulattatni fogja.

— Beszélj, hallgatlak.

— Tegnap este, — kezdte rá Buccioło, — mikor kedvesem házában voltam, váratlanul megjött a férj, átkutatta a házat és semmit sem talált. Madonnám engem egy rakás nedves fehérnemű alá rejtett és oly ügyesen vezette férjét az orránál fogva, hogy a bamba hitt neki és elment hazulról. Mikor magunkra maradtunk, vacsoráztunk, finom borokat ittunk és biztosítom róla, mester, hogy rendkívül vigan voltunk és a szerelem tudománya most már szememben a legkedvesebb és legmulattatóbb valamennyi tudomány közt, úgy, hogy nézetem szerint, a többi nem is lehet hozzája hasonlítani. Valóban, nem is tudom, hogy köszönjem meg, drága mester, hogy bevezetett ebbe a tudományba... És most szíves engedelmeivel kissé pihenni megyek. Ma estére megint megígértem, hogy elmegyek hölgyemhez.

Fabricio ur erre megjegyezte:

— Mielőtt elmégysz, jöjj hozzám és tudasd velem.

— Örömmel, — felelt Buccioło és aludni ment.

A professzor magánkívül volt dühében. Megpróbálta előadását megtartani, de a syllogismusok helyett oly badarság került ki, hogy gyorsan otthagya a katedrát és betegnek jelentette magát. A féltékenység szíven rágódott és egész nap arról álmodott, mint fogja Bucciolot rajta-csipni és megbüntetni.

Egy öreg zsoldostól akinek a szomszéd utczában fegyveres bolja volt, kölcsönzött egy rozsdás pánczélt és egy özönvizelőtti sisakot. Mikor alkonyodott, a gyanutlan Buccioło ellátogatott Fabriciohoz és bejelentette:

— Megyek már.

— Eredj, eredj, mondotta a mester és ne felejts el, hogy holnap kora reggel hozzám jössz, elmondani, mi történt.

— Ne nyugtalankodjék, mester, eljövök, mondotta Buccioło és hölgyéhez indult.

És a mester, aki időközben fölvette a pánczéliját és sisakot, sarkában járt egyre, hogy háza ajtajában megcsipje.

De Giovanna várta már kedvesét, gyorsan bebocsátotta és elzárta az ajtót. Nemsokára megérkezett a mester is és dühöngeni kezdett. Giovanna erre eloltotta a gyertyát, kedvese elébe állott, úgy, hogy elfödte, kinyitotta az ajtót, az egyik karjával megölelte férjét, míg a másikkal Bucciolot oly ügyesen és gyorsan kiexpediálta, hogy a mester semmit sem vett észre. Giovanna most kiabálni kezdett:

— Segítség, segítség, a mester megbolondult!

És erősen átfogta karjaival, és nem bocsátotta ei; Buccioło nem ismerte meg Fabricio urat, mert a lebo-csájtott sisak elfödte az arcját.

A lármára összefutottak a szomszédok és mikor a professzort pánczélosan és sisakosan látták, felesége pedig ezt kiáltotta: »Fogjátok meg, a tulságos sok tanulástól megbolondult,« — hát erősen hitték, hogy Fabriciót faképnél hagyta az esze. Résztvevően közeledtek hozzája:

— Ah, mester, mester, mi történt önnel? Feküdjék le gyorsan, aludjék egy jó sort és ne fárasztja az agyvelejét avval a sok tanulással. Noha mi nem vagyunk tudós emberek, jó szívvvel tanácsoljuk önnek: csillapodjék, mester.

— De, hogy csillapodjam, — kiabált Fabricio, — mikor a saját szememmel láttam, hogy ez a semmirevaló a szeretőjét a házba eresztette.

— Szeretőt? kiáltotta Giovanna. Oh én szerencsétlen! Hát kérdezze meg ezeket a jó embereket, észrevették-e valaha, hogy vétkeztem volna maga ellen?

Erre valamennyi férfi és asszony ezt felelte:

— Mester, verje ki a fejéből ezt az esztelenséget, mert nincs és nem is lesz a világon szerényebb és erényesebb asszony a feleségénél. Ezt mi biztosan tudjuk.

— Semmit sem tudtok! kiabált a mester. Én mondom nektek, saját szememmel láttam a szeretőjét és tudom, hogy most is a házámban van.

Éppen jókor ért a ház elé Giovanna asszony két bátyja. Mikor az asszony meglátta őket, még keservesebben kezdett sirni és ezt kiáltotta:

— Kedves testvéreim, a férjem megbolondult, meg akar ölni. Azt mondja, hogy semmirekellő vagyok, szeretőt bocsátottam be a házba. Hogy tetszik ez nektek? Ti tudjátok, hogy én nem vagyok olyan asszony és engem nem úgy neveltek, hogy ilyen sértést elviselhessek.

Erre a Giovanna asszony bátyjai ezt mondták Fabricio urnak:

— Csodáljuk, hogy ön a testvérünket semmirekellő asszonynak meri nevezni. Hány éve élnek már jó egyet-

értésben? Mi történt ma és miért dühöng egyszerre így ellene?

— Láttam a szeretőjét, makacskodott Fabricio ur, a saját szememmel láttam.

— Jól van, mondták Giovanna asszony bátyjai, keressük meg s ha megtaláljuk, úgy megbüntetjük az az asszonyt, hogy ön meg lesz vele elégedve.

Az egyik bátyja félreszólitotta Giovannát és ezt kérdezte tőle:

— Mondd meg az igazat: van-e férfi a házban?

— Mit beszélsz? tört ki madonna Giovanna, nem szégyenled magadat, hogy ilyesmit tételezel föl a saját testvéredről? Istenem, szabadíts meg engem ettől a gyaláztatótól! Inkább ezerszer meghalok semhogy ilyest tegyek vagy csak ilyesmire gondoljak is.

Ezek a szavak teljesen megnyugtatták a bátyákat és Fabricio társaságában kikutatták a házat. A mester, mikor egy halom fehérneműt meglátott, rárohant arra és kardját oly dühvel döfte bele, mintha az maga Bucciolo lenne; mert azt hitte, hogy megint a fehérnemű alatt van.

— Nos látjátok? kiáltotta tapsolva Giovanna. Nem mondtam, hogy megbolondult?... Nem tiszta örültség az, ha valaki a saját jószágát rontja minden ok nélkül?

A testvérek átkutatták a házat, semmit sem találtak és meggyőződtek, hogy a mesternek csakugyan elment a sütnivalója. Az egyik ezt mondta:

— Megbomlott ez végképen

A másik hozzátette:

— Mester, drága mester, ismerje el, hogy igaztalanul nevezte a testvérünket semmirekellő asszonynak.

Mikor a professzor e szavakat hallotta, valósággal tombolni kezdett, mert abban nem kételkedhetett, a mit saját szemével látott; és szidalmazni kezdte Giovannát bátyjával egyetemben, miközben a mezitelen kardot folyton a kezében tartotta. Erre megrohanták, lefegyverezték, kezét, lábát megkötözték és éjszakán át így hagyták. Ők maguk és az asszony lefeküdtek. Reggelre orvost hozattak, ez pióczát rendelt, jeget rakott a beteg fejére, eret vágott rajta és meghagyta, hogy senki se beszéljen vele, nehogy felizgassák.

Bolognában gyorsan elterjedt az a hír, hogy messere Fabricio a dialektika híres doktora, a syllogismusok császára, megbolondult. Mindenki sajnálta. A diákok ezt mondogatták:

— Már régen észrevettük, hogy a mesternek valami baja van. Emlékezték arra, mikor az előadást nem tudta befejezni és az arca olyan különös volt?

Sokan kárörvendeztek.

— Ide juttatja hát az embert a sok tudomány. Ahova néz az ember mindenütt a gonosz kísértését látjuk.

A diákok elhatározták, hogy meglátogatják a beteg professzort.

Bucciolo, a ki semmit sem tudott minderről, elment az egyetemre, hogy messere Fabricio tudassa, az újabb eseményeket. De ott arról értesült, hogy a mester megbolondult. Bucciolo csodálkozott, nagyon elszomorodott és a kollegákkal elment meglátogatni a beteget. De a mikor látta, hova és melyik házba mennek, határtalan volt az ő meglepetése, majd rémülete. Egyszerre megértett mindent és most meg csaknem ő vesztette el az esztét. De attól való féltében, hogy észreveszik zavarát, belépett társaival a házba és látta Fabricio urat az ágyon, megkötözve, jeges borogatással megrakva. A diákok egyenként a professzor elé járultak és kifejezték részvételüket. Mikor Bucciolora került a sor, Fabricio urhoz közeledett és így szólt:

— Drága mesterem, én úgy szeretem és tisztetem önt, mint a saját atyámat és azért parancsolja meg nekem, mint a fiának megparancsolná, hogy mit tegyek.

Mikor a mester látta az ifju őszinte sajnálkozását, ezt felelte:

— Bucciolo, Bucciolo, menj Isten nevében, menj el ebből a városból, te eleget tanultál rajtam, bár, az igazat megvallva, én is tanultam egyet-mást.

Giovanna asszony erre nagy gyorsan közbevágot:

— Ne hallgasson rája, félre beszél!

És Bucciolo gyorsan eltávozott, fölkereste Pietro Paolot és így szólt hozzája:

— Testvér, élj boldogul, én itt annyit tanultam, hogy kedvem kerekedett még többet tanulni.

E szavakkal elhagyta barátját, utra kelt és szerencsén megérkezett Rómába.

INNEN-ONNAN.

* **Rossz ómen.** De már nekem az az én kasszandrás mesterésem, hogy mindig csak a rossz ómeneket nézzem — tehát: rossz ómen, hogy míg az egész világ foglalkozik a mi drága tiz szobrainkkal, s szólott azokról király, kormány, országgyűlés, város, sajtó és irodalom, maguk a szobrászok alig hogy egyet kukkantak. Pedig nekik is volna a dologhoz közük, vagy mi. De tán az a bizalmatlanság veszi szavukat, amelylyel, ne tagadjuk, tele van a levegő, mert amint a megszokás lassankint lecsillapítja az örömet s az elragadtatást, azonképpen mindinkább fölibe kerekedik a kínzó gond: teremő isten, ha ezek a szobrok is *olyanok* lesznek! Az a szomorú, hogy ezért a bizalmatlanságért egyelőre csak Fadrusz Jánosnak van oka megsértődni, a többiek, ha még oly jeles képfaragók is különben: türjenek és alkossanak! Legmeghatóbb az írók szorgoskodása, akiknek háromszorosan is fő a feje ebben a dologban: mint magyaroké, mint művészembereké s — last not least — mint jó pajtásoké, akik nem szeretnék, ha azok a kedves jó fiuk már megint valami bolondot faragnának. Így esik, hogy soha az újságok tárczaiban annyi jó tanács nem hangzott el és soha négy krajczárért annyi felnőtteknek való pedagógiát nem árultak, mint az elmúlt héten. A legkitünőbb s a legpallérozottabb elméket hányja a hab; ki azon évődik, hová tegyük azokat a szobrokat; ki azon, mekkorák legyenek; ki meg azt is megálmodja, milyenek lesznek, ha jók lesznek. Lesz-e foganatja ennek a sok jó tanácsnak? Tamás vagyok benne. S tán nem is baj, ha nem lesz. Mert mindezek között az intelmek között főképpen egynek a hiját érzem; egyét, a legfőbbét, amely körülbelül így hangzana: »Ezekután pedig, ti derék kőfaragók, vessétek elmétekbe, hogy nagy bolondot cselekednétek, ha mindezen intelmek közül csak egyet is elmétekbe vésnétek!« Mivelhogy mentül értékesebb feje van valakinek, annál kevésbé gondolkozhat többféleképpen, s az író sosem gondolkozhat a képfaragó fejével. Minden művészetnek megvan a maga ábéczéje, amit csak maga a mestere ismer, az író csak azt gondolhatja ki, hogy ő hogy csinálná meg azokat a szobrokat — hogy a szobrász hogy csinálja, azt éppen csak a szobrász eszelheti ki. Ha nem így volna, dobhatnák sutba ki az író tollát, ki a vésőjét, ki a kaptafáját. Flagrális példáját láttam én ennek az Andrassy-szobor pályázaton, ahol a sok rossz minta között különösen egy imponált nekem, mert ez az egy már valósággal zseniálisan rossz volt. Valami zsidó sírkövet ábrázolt, amely mellett félénk titkolódzással lovagol el szegény Andrassy Gyula. Csinálta pedig ezt a mintát egy igazán szép tehetségű szobrász, akinek kisebb, nippedolgai az igaz művészet bilyegével ékesek, de erre a nagy alkalomra s erre a nagy stíle magában eléggé nem bizony, úgy mondják, egy ismert és szintén kitünő tehetségű író barátja inspirációját hullatta magára. Ez a szobor rossz volt, nagyon rossz, rosszabb még a Deák Ferencz szobránál is, amely előtt — magam szemével láttam — görcsös kacagásban

szoktak vonaglni a városunkat csodáló idegenek. Egyszóval: annyi csalódás után is bizzunk csak a szobrászaink fejében, mert ha az övék nem elég, a magunkét ugyan hiába törjük helyette.

* * *

* **Pálfi János** derék ember volt, kitűnő katona és minden képpen jó magyar — legalább semmi olyat nem tudni róla, ami a hazafiságára árnyékot vetne. S mégis: de sok magyar van, aki szívesen elengedne a tíz szobor közül akár nyolcat is, csak ez az egy ne volna közöttük! Miért? mikor, mondom, a derék ur minden tekintetben kifogástalan gentleman vala? Ime, megint csak az tűnik ki, hogy nincs a hadvezérnek nagyobb ellensége a véletlenségnél. Véletlen dolga, hogy a Pálfi János szobrának gondolata egy felséges főből alig egy pár nappal azután pattant ki, hogy az élőhalottságból a testi halálba is beleköltözött az a Pálffy Móricz, akinek ravatalánál gróf Zichy, Nándoron kívül magyar ember alig ejtett könnyet. Csudálatosak a historia játéka, csudálatosak és kegyetlenek. A szentírás kegyetlensége, amely az apák bűnét a fiakon veszi meg, hová: törpül a történelemé mellett, amely a fiak bűnéért bünteti az apákat?

* * *

* **Bethlen Gábor**, a Schiller nagy *Gábor*-ja is benne van a diszes sorban, a nagy fejedelem, aki csudálatosképen a nép emlékezetében nem hagyott olyan nyomokat, amelyek az ő érdemeihez méltóak volnának. Talán tulságosan *király* volt ehhez, vagy tán az a diszharmóniás vonás zavarja meg az emléke harmóniáját, hogy egy osztrák főhercegnő kezéért szívesen katolizált volna? Pedig, ha meggondoljuk, ez a házasság nem is lett volna utolsó dolog. Ki tudja, nem ez lett volna-e a legegyszerűbb megoldása a nemzeti dinasztia rébuszána? De mit törjük ezen a fejünket, mikor a historia a mai napok eseményeiben olyan megoldást adott, amelyhez hasonlót emberi kieszelés ugysem tudott volna kitalálni. A Habsburgok a nehezebb utat választották, s annál nagyobb érdemük, hogy a mi jó Urunk személyében ime czélhoz értek. Valami jó végzet vezette a dinasztiaát is, a nemzetet is a tévedések tömkelegén által, s e nagy napokban talán a legnagyobb érték az a megnyilatkozott igazság, hogy csakugyan külön istene van a magyarnak.

* * *

☞ **Oláh banket.** Temetés halott nélkül, lakodalom menyasszony nélkül inkább képzelhető, mint diszlakoma az ünnepelt férfi nélkül, akinek tiszteletére rendezték. Mert lehet valaki tetszhalott (*lucus a non lucendo*, tetszhalott, mert nem tetszik neki meghalni) és éppen a temetésire ébred fel, lehet akárki tetsz-menasszony, akinek nem tetszik a vőlegénye és az esküvő órájában hagyja a faképnél és hogy az illetők nem vesznek részt a temetésükön, illetve lakodalmukon, ez könnyen érthető, de hogy valaki a tiszteletére rendezett banketről elmaradjon, arra nem találunk példát a magyar banket történetében. Pedig a négy folyó közén elég bor folyik el évente diszlakomákon. Hát ez is megesett. Hogy a román király itt járt, állítólag román ujságírók is jöttek vele. Ezeket a magyar kollégák barátságos lakomára meghívták. Az ebéd megkezdődik. A harmadik fogásnál feláll Mikszáth és elmondja tószóját a román királyra. Utána Rákosi Jenő emelkedik fel, körültekint és aggodalommal kérdi: Kiért üritsem e pohárt? Mert oláh zsurnaliszta, akinek a tószót szólott volna egy se volt jelen. A pohár megtöltve, valakire csak ki kellett üriteni, hát üritette Mikszáth Kálmánra. Hol maradtak a román kollégák? Miért nem jöttek el? Haragudtak. Ugy haragusznak, mint akinek nincs igazsága, úgy haragusznak ránk, mint aki megsértett bennünket. Aki haragszik, az nem iszik. A román zsurnalisztika még nem tartja magát nagyhatalomnak. A nagyhatalmak háborút viselnek egymással, de nem haragszanak. Véd- és daczszövetséget

kötnek, de nem daczolnak senkivel. Ezt a makrancos gyerekeknek hagyják. A zsurnaliszták küzdenek eszmékért, sikra szállnak államuk függetlenségeért, de nem kaparják ki egymás szemét, mint a piaczi kofák. Ha vannak internacionális jogok úgy vannak internacionális kötelességek is. A román kollégák ezt sértették meg. És hogyan fognak a budapesti eseményekről hü képet adni, ha merő daczból nem érintkeztek csak pinczerekkel, hordárokkal. Ezekről kapták a felvilágosítást. Romániában korlátlan sajtószabadság van. De mit ér, ha ilyen korlátolt emberekre van bízva. Eddig azt mondták, ha valaki köszönés nélkül távozott el a társaságból: angol módra bucsuzott el. Az internacionális fogalomkörünk ime gyarapodott. Az olyan diszlakomát, amelyről hiányzik az ünnepelt egyén, ezután így nevezzük: oláh banket.

* * *

☞ **A flumei halak** értéke csoda módon csökkent. Négy krajczárjával kínálják kilóját és még így se akad vevője. Ezeket a halakat ugyanis avval gyanúsítják, hogy azoknak a szerencsétlen embereknek a hullájából ettek, akik az Ika hajóval elmerültek. Milyen finnyások az emberek! Egymást felfalják szőröstül, bőrostül. Ez jól esik nekik. Egymás szájából, kiragadják a falatot. Ezt beveszi a gyomruk. Hanem ahhoz a halhoz, melyről sejtik, hogy emberi hust evett, nem nyulnának. A közvetlenség hatása ez? Nem. Hányszor láthatták, hogy a kacsá eleven békát nyelt el és azért azt a szárnyast egy óra múlva vigan fogyasztják el, vagy a csuka gyomrában hányszor találunk emésztetlen egész halat. Ezt a kisebbik halat egyszerűen kidobják és a csukát minden undor nélkül emésztik el. Az emberi hullától való iszonyodás az. Ettől az egytől félünk. A hullától, mint a halál következményeitől. A lélek-vándorlásba bele tudunk nyugodni, a test-vándorlásba sehogyse. Bánjuk is, ha a lelkünk akármilyen halba költözik is a holtunk után, de hogy a mi testünkbe egy emberi hullának egy része költözzék a legfinomabb tengeri hal alakjában is, ez ellen fellázad a gyomruk. — A quarneroi halak, mióta közutálatnak örvendenek, azóta igazán úgy élnek, mint a hal a vízben. Csak az a kívánságuk: minél több hajótörés legyen és minél kevesebb halász.

* * *

☞ **Dr. Carmen Sylva.** A királyok olyan ritkán látnak magukhoz hasonlót, hogy az valóságos csodaszámba megy. Ha már csoda, akkor a népnek meg kell bámulni. A román király jöttére is sok ezernyi ember kivonult. Királyt akartak nézni és királynét látnak. Mindenki Carmen Sylvát üdvözölte. A királynét egyik meglepetés után a másik érte. A ragyogó város, a feldíszített utcák, a sok zászlódísz, az ujjongó néptömeg. A legnagyobb meglepetés mégis az volt, mikor értékre adták, hogy a budapesti tudomány egyetem diszdzdktorra választotta meg. Mikor Wlassits miniszter megengedte, hogy nők is látogathassák az egyetemet, talán nem is tudta, hogy milyen haszna lesz ennek az intézkedésnek. Alig telt el azóta két év és az egyetemnek nem csak női látogatója, hanem női diszdzdktora is van. Nem hiába gavallér nemzet a magyar, de tudja is, mivel tartozik egy hölgynek. A román királyné nem tudott betelni a magyar fővárossal. Egy féltucat zsebkendőt tett tönkre a lengetéssel. És minekünk nagy elégtételünkre szolgál, hogy Oláhországban legalább egy jó barátunk van. És ha Erzsébet királyné átadja majd a tollat Carmen Sylvának, tud ez rólunk olyan könyvet, vagy cikket írni, amely ellen-sulyozza az oláh zsurnaliszták förmedvényeit.

* * *

☞ **Horvátországban** gyalázatos üzelmek folynak. Gyalázatos az emberiségre, hogy még ilyen elbutult, vak nép exisztál, gyalázatos Horvátországra, hogy olyan agitációk felbujthatták a népet. Sőt talán a mi kormányunkra is jut valami ebből a

gyalázatból, hogy a dolgokat annyira engedik fejlődni. Pusztán annak a fölemlítése, hogy a magyar zászlót kitűzik a templomra, annyira izgalombá hoz egy falut, hogy ezért három hatósági embert, aki hivatalos ügyben odaérkezik a legkegyetlenebb módon meggyilkol. Az egyiket éppen csufosan megcsontkítják. Egész Szjenicsabot — így hívják a bestiák faluját — zsandárkisérrel Budapestre kellett volna hozni a héten, amikor a város zászlódiszben állott és ezernyi ezer nemzeti színű lobogó lengett a ragyogó őszi napsugárban, ide kellett volna hozni őket, hadd szokjanak a magyar színekhez, vagy pedig ha az jobban tetszik nekik, pukkadjanak meg mérgeükben. Mert hozzá kell szoktatni, akár szép szerével, akár erőszakkal, mivel az így nem maradhat, hogy Horvátország a magyar fennhatóságtól való iszonyodásának minduntalan olyan botrányos jelét adja. A szeretetre nem kényszeríthetünk senkit, de hogy az illendő tisztelet ellen ne vétsen, arra lehet rendszabályt hozni. Hogy csókoljon bennünket a horvát testvér, azt nem követelhetjük, de hogy ne rugdaljon, hogy sárral ne dobáljon, erre lehet ovó intézkedéseket életbe léptetni. Tegyük, akiknek kötelességek.

SZINHÁZ.

A hivatalos feleség. Savage-nak megkapó nihilista regényéről vagy másféltucat mesterember azt tartotta, hogy kitűnően válna be a színpadon. Adják is színtében a mindenféle átdolgozásokat és nem is hatás nélkül, mert a nihilizmusról ép oly sokat mesélnek, amilyen keveset tudnak róla. Már pedig az ilyen témák a titokszerűség varázsával vonzzák a nagy közönséget. — A vigszínháznak, ugyilátszik, sikerült a sok Savage átdolgozás közül a legrosszabbat kiválogatni, azt amely sem a nihilisták, az orosz rendőrök és orosz katonaság belső életét nem mutatja elég érdekesen, sem a mese fejlődésével nem tudja az érdeklődést kielégíteni. Hosszu és unalmas ez a darab, amellyel tele izléstelenséggel. Az a kevés momentum, ami a mai előadáson fölfrissíti majd a publikumot, néhány félreérthetetlen egyértelműségéből telik ki, melyeket francia bohózatokból szabatosabb fogalmazásban ismerünk. Igazán kár volt erre a darabra annyi pénzt és gondot fordítani, amiről a kiállítás és előadás tanuskodik. Az orosz határállomás váróhelyisége, a berobogó vonattal, a rohanó, kapkodó utasokkal oly tökéletes scenáris hatás, amilyenre egyetlen színházunk sem képes. Nem is szövegek az orosz uniformisok teljes hűségéről és a vigszínházban már megszokott izlésről és eleganciáról, melylyel egy-egy szakaszt kiállítanak. Az előadás körül előljár *Gál Gyula* és *Haraszi Hermina*. Különösen az utóbbi, a veszedelmes és szépségével mindenkit megalondító nihilista nő szerepében a finomság és az erő gazdag fokozásait fejti ki. A többiek közül kisebb szerepekben *Hegedűs, Balassa, Ráthonyi, Nikó Lina* és *Molnár Rózi* tűnnek ki. Nem hisszük, hogy a *hivatalos feleség* soká műsoron maradjon.

IRODALOM.

Vándorok címmel *Kabos Edétől* egy terjedelmesebb novellagyűjtemény jelent meg az Athenaeum kiadásában. Kabos Ede annyira egyéni, oly távol áll a chablontól, megfigyelései annyira subtilisek, előadási módja oly gondos, kikerekített, hogy méltán oda állíthatjuk legjobb novellistáink mellé; az ő pompás magyarsága mellett annyira modern, hogy bármely nyugati irodalomban is számot tenne. A könyvpiacz. újabb jelenségeivel foglalkozva, legközelebb visszatérünk kötetére, melynek megjelenését kívántuk csak jelezni; egyik darabját mai számunkban találják olvasóink.

— **Márki István.** A sakkjáték könyve. Második kiadás. Huszonöt esztendeje már, hogy ezen nagyobb arányú jeles magyar sakk-könyv első kiadása megjelent. A könyv első kiadása azonban régóta teljesen elfogyott s az Athenaeum elhatározta, hogy új kiadásban bocsátja közre és Márki Sándor kolozsvári egyet. tanár, az elhunytak öcsse vállalkozott a műnek sajtó alá rendezésére. Ez új kiadásban a könyv lényegén semmi változás nem történt. Márki István könyve a sakkjáték történetének és irodalmának rövid ismertetése után első sorban a sakkjáték elemeit, az általános játékszabályokat ismerteteti könnyen érthető modorban, majd a játékmegnyitások érdekes és tanulságos neveit és cseleit sorolja föl és a végjátékokról szintén kimerítő oktatást nyújt. Mint a mű tartalmából kilálglik, a tankönyv nemcsak a kezdő sakkozók, hanem a haladottabbak számára is értékes segédkönyvül szolgálhat, s ez új kiadás bizvást kedvező fogadtatásra számíthat a sok ezernyi hazai sakkbarát körében. A könyv nyomdai kiállítása, betűi, ábrái, papírja, nemkülönben kötése is előkelő izlésre vallanak. Ára kötve 2 frt 40 krajczár s minden könyvkereskedésben kapható.

Nagyszabásu diszmű. Nagyobb meglepetést magyar kiadó a műkedvelő könyvbarátoknak még sohasem szerzett, mint aminőt az Athenaeum r. t., a magyar diszműirodalom megteremtője, most készít elő nagy tevékenységgel és még nagyobb áldozatkészséggel. »Zichy Mihály élete és művei« cím alatt készül ezen egy művészi szépségben, mint a kivitelt előkelő finomságában és a külalak nagyszerűségében egyaránt páratlan diszmű, mely a magyarázó szöveg mellett 40 nagy mellékletben a nagy mester legjelesebb műveit mutatja be oly fényes kiviteli heliogravure reprodukcióban, minőt Madách Ember Tragédiájának díszkiadásán kívül hazai könyvekben egyáltalán még nem láttunk. Ha *Zichy Mihály* fepköltő művésze a hazai közönség legszelebb rétegeit eddig nem hódította volna meg, ha szellemének és művészetének magas röpte eddig csak a kiválasztottak, a nagyobb műizlésűek szemében avatta őt a hazai művészet első génuszává: a most készülő nagy diszmű diadalutát biztosít neki hazánk összes művelt köreiben s meghódítja génuszának azokat is, akik ezt eddig csak megcsodálták de annak remek alkotásait magukévé tenni nem tudták. E nagy diszműben, melynek képsorozatát a művész maga állította össze és melynek előállítását az ő felügyelete alatt történik, tehetségének minden iránya be van mutatva; és nagyobbrészt oly képek ezek, melyeket a hazai közönség még nem ismer, mert részben a külföldi képtárak és részben az orosz czár rendelkezésre készültek. Érdeklődőknek az Athenaeum már előre megküldi a mű prospektusát, melyen a képek sorozatát is megtaláljuk.

KÖZGAZDASÁG

»The Gresham« életbiztosító társaság Londonban. E társulat 48-ik évi jelentése, mely az 1896. évi december 31-én befejezett üzletéről szól és a részvényesek 1897. évi április 27-én tartott rendes közgyűlése elé terjesztetett, rendelkezésünkre állván, következő főpontjait közöljük. Az 1866. évben 8654 kötvény 80,577.950 korona tőkeösszege lett kiállítva. A díjbevételek, levonva a visszabiztosításért fizetett összeget, korona 22,823.521.56 fillérre ruhtak, mely összegben a korona 3,444.222.19 fillért tevő első évi díjak bennfoglaltatnak. A kamatszámle mérlege a lefolyt üzleti évben korona 4,560.665.21 fillért tett ki és a társaság jövedelmét a díjbevételekkel együtt korona 27,384.186.77 fillérre emelte. A társaság az elmúlt évben korona 10,164.913.02 fillért utalványozott oly követelések alapján, melyek életbiztosítási kötvényekből eredtek. Lejárt kiházasítási és vegyes biztosításokra korona 2,522.808.96 fillért, visszavásárlásokra korona 1,349.912.19 fillért fizetett ki a társaság az elmúlt évben. A biztosítási és járadékalapok a lefolyt üzleti évben korona 10,249.031.56 fillérrel gyarapodtak. Az aktívák főösszege 1896. december 31-én korona 157,805.340.21 fillérre ruhtak. Tőkebefektetések: korona 490,778.86 fillér angol és irországi állami papirokban, korona 389,524.90 fillér indiai és gyarmati kormányok értékeiben, korona 29,169.911.15 fillér idegen államok értékpapírjaiban, korona 7,810.090.21 fillér vasuti

részvények, elsőbbségek és garantáltak, korona 60,417.658.13 fillér vasúti és egyéb kölcsönkötvényekben, korona 17,411.131.36 fillér a társaság ingatlanaiiban (ezek között vannak a társaság budapesti és bécsi háza), korona 8.378.138.12 fillér, jelzálogokban és korona 33,738.107.48 fillér különböző értékekben. Utalunk a társaság mai hirdetésére, mely szerint a jelzálogkölcson biztosítást is felveszi üzleti működése körébe, módot nyújtva arra, hogy a ház vagy földbirtokos ily biztosítással, csekély díjfizetés ellenében, ingatlanát örökösei részére tehermentesíthesse, óhajtható, hogy ezen áldásos új intézmény a megérdemelt figyelemben részesüljön.

A Rimamurány-Salgó-Tarján Vasmű Részvénytársaság tegnap igazgatósági ülést tartott, amelyen előterjesztették és elfogadták az 1896/97-ik év üzemének mérlegét. A mérleg 1,968.551 forint 41 krajczár nyere-éget mutat ki, levonva az alapszabályszerű és rendkívüli leírásokat, de beleértve a múlt évi áthozatot 257.930 forint 45 krajczár. Az igazgatóság a közgyűlésnek azt a javaslatot teszi, hogy levonva a nyereségből az alapszabályszerű jutalékot és a tartalék-tőke javadalmaizást, valamint a hivatalnokok nyugdíjalapjára és a segély-alapjára szánt összeget, minden száz forint névértékű részvényre 12 forintot és a különleges tartaléktőkére, mint a múlt évben 200,000 forintot adjon. A 277 489 forint 32 krajczár maradékot új számlára vigyék át. A múlt évi nyereség 1,893 268 forint 49 krajczár volt.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Főmunkatárs: KÓBOR TAMÁS.

Báli selyemszöveteket 35 krtól 14 frt 65 krig méterenként — valamint fekete, fehér, színes Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként, sima, csikos, kockázott, mintázott, damaszt s. a. t. (mintegy 240 különböző minőség, 2000 szín és mintázatban s. a. t.) a megrendelt árukat postabér és vámmentesen, házhoz szállítva, valamint mintákat postafordultával küldik Henneberg G. (cs. és kir. udvari szállító) selyemgyarai Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek.

A löversenyeket látogató t. közönség ama része, mely okvetlen kimegy akár szép akár rossz idő van: a Lovaregylet főpénztársága által tisztelettel felkérjük — saját kényelme érdekében — mert kiinn a versenyterén nagy a tolongás a pénztároknál (pedig 18—20 pénztár van), hogy belépti jegyeit délelőtt benn a városban, a programokon megjelölt *dohánytőzsdékben előre megváltani* sziveskedjék.

Másrészről felkérjük a közönség, hogy belépti jegyét az öltőnyön kívül *láthatólag kitűzni* sziveskedjék, s így az ellenőrség részéről a felszólításokat mellőzhesse.

Feszty-társaság körkép palotájában városliget „Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem“ óriási körkép.

Látható reggeli 9 órától esti 6 óráig, este villanyvilágításnál.

Belépő díj 50 kr.

Gyermekjegy és katonajegy őrmestertől lefelé 30 kr.

**GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE
COGNAC
MINDENÜTT KAPHATÓ.**

**MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
legújabb égvényes
SAVANYU-KUT**

EGYESÜLT BUDAPESTI FŐVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR.

HIRDETMÉNY.

Az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztárnak 1897. szeptember 23-án tartott rendkívüli közgyűlése elhatározta, hogy a társasági alaptőke 3.600,000 frtról 4.500,000 frtra felemeltessék s e végből 3000 darab 300 frt névértékű, az 1898. január 1-től folyó osztalék-szelvényekkel ellátott új részvény kibocsáttassék, melynek 1000 frt kibocsátási árfolyamon leendő megvételére a társasági részvények jelenlegi birtokosai előjogot bírnak olykép, hogy négy darab részvény jogot ad egy darab új egész részvénynek, egy, két vagy három darab részvény pedig egy, két vagy három darab ideiglenes $\frac{1}{4}$ részvényjegyeknek átvételére.

Az ideiglenes $\frac{1}{4}$ részvényjegyeknek négy darabja a kitűzendő határidő alatt egy egész részvényekkel becsereleendő.

A fentebbi 1000 frtnyi kibocsátási árból 300 frt a társasági részvénytőke, 700 frt pedig kiadások és költségek levonásával a rendes tartalékalap javára fog fordíttatni.

E végből a takarékpénztári részvények birtokosai, kik ez elővételi jogukat gyakorolni kívánják, felhivatnak, hogy részvényeiket (szelvények nélkül) f. é. október 4-től október 30-ig (bezárólag) terjedő határidő alatt a takarékpénztár pesti vagy budai osztályában (V. ker. Dorottya-utca 4. sz. vagy II. ker. fő-utca 2. sz. a.) vásár- és ünnepnapok kivételével bármely hétköznapon délelőtt 9—12 óráig az ott készletben levő űrlapokon kitöltendő jegyzék mellett mutassák be s ez alkalommal az új 300 frt névértékű részvény 1000 frtnyi kibocsátási árának első részletét 400 frtot o. é. s ideiglenes $\frac{1}{4}$ részvényjegyeknél pedig a 250 frtnyi kibocsátási árának 100 frtnyi I. részletét, esetleg pedig, ha a részvényesek úgy kívánják, az egész 1000 frtnyi kibocsátási árt, ideiglenes $\frac{1}{4}$ részvényjegyeknél, az egész 250 frtnyi kibocsátási árt annál inkább fizessék be, mivel e bejelentési határidőnek lejárta után a részvénybirtokos által az elővételi jog többé nem gyakorolható és a takarékpénztár igazgatósága a részvénybirtokosok által át nem vett új részvények felett szabadon fog rendelkezni.

Ha a részvénybirtokos a fentebbi 1000 frtnyi kibocsátási árt részletekben kívánja befizetni, a II. részlet 300 frttal f. évi november hó 10-től november 20-ig, a III. részlet pedig 300 frttal f. évi december hó 10-től december hó 20-ig, ideiglenes $\frac{1}{4}$ részvényjegyeknél pedig ugyanezen határidőkben ezen részleteknek $\frac{1}{4}$ része, az ideiglenes részvényjegyek szövegében foglalt különbeni következmények terhe mellett pontosan befizetni tartozik.

A befizetések után a részvényeseknek a befizetés napjától 1897. december végéig 5% kamat fog megtéríttetni.

Az új részvények elkészültéig ideiglenes részvényjegyek lesznek kibocsátva, melyek annak idején részvényjegyekkel be fognak cseréltetni, miről a részvényesek külön hirdetmény útján értesítve lesznek.

Az új részvények kibocsátásával járó bélyegköltségeket a takarékpénztár fogja viselni.

Budapest, 1897. évi szeptember hó 24-én.

Az igazgatóság.

Magyar királyi államvasutak.

A téli menetrend életbeléptetése a magy. kir. államvasutak vonalain.

A magy. kir. államvasutak vonalain f. évi október 1-jén a téli menetrend lép életbe, mely a jelenlegitől a következő lényegesebb eltéréseket és változásokat tartalmazza.

A budapest-brucki vonalon a jelenleg Budapest—Kelenföldről este 8 óra 28 perczkor Budapest—keleti p. u.-ba induló személyvonat forgalmán kívül helyeztetik. Ennek folytán a déli vasutnak Prágerhof felől este Budapest—Kelenföldre érkező személyvonatához a csatlakozást, a Bécs illetve Bruck felől Budapest k. p. u.-ba este 9 óra 20 perczkor érkező személyvonat fogja közvetíteni. Budapest megállóhelyen az összes vonatok megállása megszüntetettik.

A budapest-esztergomi és a budapest-császárfürdő—kitérő—ó-budai vonalon. Az Esztergomból jelenleg reggel 8 óra 2 perczkor Budapest ny. p. u.-ra és az Ó-Budáról d. e. 10 óra 4 perczkor Budapest—császárfürdő—kitérőre induló személyvonatnak egyidejű megszüntetése mellett Esztergomból Budapest ny. p. u.-ig, illetve Ó-Budától Buda—császárfürdő—kitérőig egy új személyvonat helyeztetik forgalomba, mely Esztergomból d. u. 2 óra 8 perczkor indul és Budapest ny. p. u.-ra d. u. 4 óra 40 perczkor, illetve Buda—császárfürdő—kitérőre d. u. 4 óra 46 perczkor érkezik.

Pilis—Caba tábor megállóhelyén a vonatok megállása megszüntetettik.

A pápa-csornai vonalon a jelenleg Pápáról reggel 3 óra 57 perczkor induló vegyesvonat az új menetrend szerint Pápáról, a Szombathely felől érkező vonathoz való csatlakozással, reggel 5 óra 35 perczkor indították és Csornára reggel 7 óra 8 perczkor érkezik és ott minden irányban fog csatlakozást találni.

Továbbá a Csornáról jelenleg reggel 6 órakor induló vegyesvonat az új menetrend szerint Csornáról, minden irányban való csatlakozás közvetítése mellett, reggel 7 óra 50 perczkor fog indulni és Pápára d. e. 9 óra 25 perczkor fog érkezni.

Végül a jelenleg Pápáról d. u. 1 óra 5 perczkor induló vegyesvonat helyett a Pápáról d. u. 3 óra 10 perczkor induló és Csornára d. u. 5 óra 5 perczkor érkező vegyesvonat helyeztetik forgalomba, amely Pápán Szombathely felől, Csornán pedig Győr, Szombathely és Pozsony—Újváros felé fog csatlakozást közvetíteni.

Azonkívül még a pápai heti vásárok alkalmával, azaz minden pénteken egy új vegyesvonat fog közlekedni, mely Csornáról reggel 5 óra 41 perczkor indul és Pápára reggel 7 óra 16 perczkor érkezik.

A székesfehérvár—kis-czelli és veszprém—veszprém-városi vonatokon a jelenleg csütörtök, vasár és ünnepnapokon, Veszprém-városból este 6 óra 56 perczkor induló és Székesfehérvárra éjjel 10 óra 9 perczkor érkező személyszállító vonat megszüntetettik.

A kis-czell—boba—csáktornyai vonalon megszüntetettik Kis-Czell és Zalaegerszeg között a Zalaegerszegről reggel 6 óra 30 perczkor Kis-Czelle és onnan este 6 óra 10 perczkor Zalaegerszegré induló személyvonat.

A budapest—marcheggi vonalon a Budapest—ny. p. u.-ból jelenleg éjjel 2 óra 35 perczkor Bécsbe induló keleti expresszvonat az új menetrend szerint éjjel 1 órakor indították.

A Budapest ny. p. u.-ból jelenleg este 9 óra 5 perczkor Érsekújvárra induló és onnét reggel 7 óra 5 perczkor Budapestre érkező személyszállító gyorsvonat forgalma az érsekújvár—pozsonyi vonalrészre is kiterjesztetik.

E vonat Érsekújvárról éjjel 12 óra 58 perczkor indul és Pozsonyba éjjel 3 óra 29 perczkor érkezik; az ellenkező irányban pedig Pozsonyból éjjel 1 óra 7 perczkor indul és Érsekújvárra éjjel 3 óra 32 perczkor érkezik.

A Budapestről Pozsony felé közlekedő gyorsvonathoz Palota—Ujpesten a leszállás is engedélyeztetik.

Ezen vonatoknak bevezetése folytán a Budapest és Bécs között mindkét irányban közlekedő éjjeli személyvonatoknál a szomszédos forgalmi menetjegyek használata az egész budapest—pozsonyi vonalrészben kizáratik; ellenben a távolsági forgalmi menetjegyekkel a Budapestről Bécs felé közlekedő ugyanezen vonatonál Budapest és Vác közötti vonalrészben a leszállás, a Bécsről Budapest felé közlekedőnél pedig Palota—Ujpest állomást kivéve, a felszállás nem lesz korlátozva.

A Párkány—Nánáról jelenleg reggel 6 óra 30 perczkor Budapestre induló személyvonat Helsen megállóhelyen feltétlenül megállították.

A Budapest ny. p. u.-ról jelenleg este 6 óra 30 perczkor Nagy-Maros induló személyvonat forgalma a nagy-maros—párkány—nánai vonalrészre is kiterjesztetik.

E vonat Nagy-Marosról este 8 óra 3 perczkor indul és Párkány—Nánára este 8 óra 49 perczkor érkezik.

A Nagy-Marosról jelenleg este 9 óra 12 perczkor induló személyvonat az új menetrend szerint Nagy-Marosról este 6 óra 52 perczkor fog indulni és Budapestre este 8 óra 20 perczkor fog érkezni.

Megszüntetettik:

Budapest—Marchegg, illetve Bécs között a Budapest—ny. p. u.-ból d. u. 5 óra 40 perczkor Bécsbe induló és az onnan Budapest ny. p. u.-ba éjjel 10 óra 50 perczkor érkező luxusvonat;

Budapest és Marchegg között az ünnep- és vasárnapokon közlekedő személyvonat;

Budapest és Galantha között a Budapest ny. p. u.-ból éjjel 10 óra 45 perczkor induló és az ide reggel 6 óra 55 perczkor Galantháról érkező személyvonat;

Budapest és Érsekújvár között a Budapest ny. p. u.-ról reggel 5 óra 40 perczkor induló és az ide éjjel 11 óra 20 perczkor Érsekújvárról érkező helyi személyvonat;

Budapest és Párkány-Nána között a Budapest ny. p. u.-ról d. u. 2 óra 20 perczkor induló helyi gyors és az este 7 óra 45 perczkor induló személyvonat, valamint a Budapest ny. p. u.-ba este 8 óra 5 perczkor Párkány—Nánáról érkező személyvonat;

Budapest és Nagy-Maros között a Nagy-Marosról reggel 6 óra 45 perczkor induló személyvonat, továbbá a Budapest ny. p. u.-ról ünnep- és vasár-

napokon d. e. 8 óra 40 percz, d. u. 12 óra 55 perczkor és este 6 órakor induló, valamint a Budapest ny. p. u.-ba d. u. 12 óra 30 percz, d. u. 5 óra 30 perczkor és éjjel 12 óra 5 perczkor érkező helyi személyvonat;

Budapest és Vác között a Budapestről éjjel 11 óra 20 perczkor, valamint ünnep- és vasárnapokon este 8 óra 5 perczkor induló és a Budapestre reggel 6 óra 20 perczkor, valamint ünnep- és vasárnapokon éjjel 10 óra 30 perczkor érkező helyi személyvonat;

Budapest és Palota-Ujpest között a Budapest ny. p. u.-ról este 9 óra 25 perczkor, valamint ünnep- és vasárnapokon d. u. 5 órakor induló, továbbá a Palota-Ujpestről reggel 4 óra 40 perczkor és éjjel 10 óra 15 perczkor, valamint ünnep- és vasárnapokon d. u. 4 óra 45 perczkor Budapestre érkező helyi személyvonat.

A Budapest és Párkány-Nána közötti helyi gyorsvonatnak megszüntetése folytán a Budapest ny. p. u.-ról d. u. 1 óra 45 perczkor Bécsbe induló gyorsvonat Vác, Nagy-Maros és Párkány-Nána állomásokon a leszálló utasok által is használható.

A galantha—zsolnai, pozsony—lipótvár és szered—nagyyszombati vonalakon megszüntetettik Galantha és Zsolna között a Galantháról éjjel 3 óra 26 perczkor induló és ide éjjel 2 óra 2 perczkor Zsolnáról érkező személyvonat.

Pozsony és Lipótvár között a Pozsonyból éjjel 1 óra 40 perczkor Lipótvárra induló és innét éjjel 3 óra 48 perczkor Pozsonyba érkező vegyesvonat; ellenben Galantha és Szered között mindkét irányban, egy új vegyesvonat helyeztetik forgalomba. E vonat Szeredről éjjel 10 óra 47 perczkor indul és Galanthára éjjel 11 óra 15 perczkor érkezik; Galantháról pedig éjjel 3 óra 5 perczkor indul és Szeredre éjjel 3 óra 33 perczkor érkezik. Végül a jelenleg Nagyszombatból éjjel 1 órakor Szeredre közlekedő vonathoz egyidejű megszüntetése mellett egy új vegyesvonat helyeztetik forgalomba, mely Nagyszombatból éjjel 10 órakor fog indulni és Szeredre éjjel 10 óra 32 perczkor érkezik s ott közvetlenül csatlakozik Galantha felé.

A Budapest—hatvan—rutkai vonalon a Gödöllőről jelenleg d. u. 5 óra 55 perczkor k. p. u.-ba érkező személyvonat már Hatvanból kiindulással fog közlekedni, ahonnan d. u. 3 óra 32 perczkor indul.

A jelenleg Budapest k. p. u.-ról d. u. 1 óra 30 perczkor Gödöllőre induló helyi személyvonat forgalmán kívül helyeztetik.

A zólyom—z.-brezói és zólyom—brezói—erdőköz—tiszolczi vonalakon.

A Zólyom-Brezóról jelenleg d. e. 9 óra 26 perczkor Tiszolcra induló vegyesvonat a Besztercebánya felől való csatlakozás fentartása mellett, Zólyom-Brezóról már d. e. 8 óra 10 perczkor fog indulni és Tiszolcra d. u. 12 óra 5 perczkor érkezik, minek folytán e vonat az utóbb nevezett állomáson a Feled felé d. u. 12 óra 50 perczkor induló vonathoz csatlakozást fog közvetíteni.

A jelenleg Tiszolcra d. e. 8 óra 50 perczkor Zólyom-Brezóra induló vegyesvonatnak egyidejű megszüntetése mellett egy új vegyesvonat helyeztetik forgalomba. E vonat Tiszolcra d. u. 1 órakor fog indulni és Zólyom-Brezóra d. u. 4 óra 45 perczkor fog érkezni, ahol csatlakozást talál Zólyom felé.

Az ünnep- és vasárnapokon Zólyom-Brezóról este 9 óra 1 perczkor Besztercebányára induló tehervonathoz a személyszállítás megszüntetettik.

A kis-terenne—kisujszállási vonalon Kisujszállás és Szalok Taskony között, a Kisujszállásról d. u. 5 óra 19 perczkor Szalok—Taskonyra induló és innen este 8 órakor Kisujszállásra visszatérő vegyesvonat megszüntetettik.

A miskolczi—füleki vonalon. A Fülekről jelenleg reggel 5 óra 53 perczkor Miskolcra induló személyvonat forgalma Fülek és Bánréve között, a Fülekről d. e. 10 óra 7 perczkor Miskolcra induló személyvonat forgalma pedig Bánréve és Miskolcz között megszüntetettik, ellenben Fülektől Miskolczig egy új személyszállító vonat helyeztetik forgalomba. Ezen új vonat Fülekről, a Budapest és Zólyom felől való csatlakozás fentartásával, reggel 6 óra 20 perczkor fog indulni Feleden Tiszolcz felé és felől csatlakozást közevit és Miskolcra d. e. 10 óra 45 perczkor érkezik, ahol a Munkács, illetve Kassa felé közlekedő gyorsvonatokhoz közvetit csatlakozást.

A bánréve—dobsinai vonalon a Dobsináról jelenleg este 6 óra 35 perczkor Bánréve induló személyszállító tehervonathoz az új menetrend szerint Dobsináról már d. u. 4 óra 40 perczkor indították és Bánréve este 8 óra 30 perczkor érkezik; s ott Miskolcz és Fülek felé induló vonatokhoz közvetlen csatlakozást talál,

A feled—tiszolczi vonalon a jelenleg Feledről d. e. 11 óra 5 perczkor Tiszolcra induló személyvonat helyett egy új személyvonat helyeztetik forgalomba. E vonat Feledről, Miskolcz és Fülek felől csatlakozással, d. u. 12 óra 25 perczkor indították és Tiszolcra d. u. 3 óra 26 perczkor érkezik, s ott Z.-Brezó felé fog csatlakozást nyerni.

Továbbá a Tiszolcra jelenleg reggel 4 óra 20 perczkor induló vegyesvonat az új menetrend szerint reggel 5 óra 40 perczkor fog indulni és Feledre reggel 8 óra 10 perczkor fog érkezni, ahol közvetlen csatlakozást nyer Miskolcz és Fülek felé.

Végül a Rima-Szombatból jelenleg d. e. 10 óra 22 perczkor Feledre induló személyszállító tehervonathoz egyidejű megszüntetése mellett, Rima-Szombatból d. u. 4 óra 55 perczkor induló és Feledre d. u. 5 óra 24 perczkor érkező s ott Fülek felé csatlakozást közvetítő személyszállító tehervonat rendszerezettik.

A bánréve—ozdi vonalon az Ozdról jelenleg d. e. 11 óra 22 perczkor Bánréve érkező és onnét d. e. 11 óra 50 perczkor Ozdra induló vegyesvonatnak egyidejű megszüntetése mellett, mindkét irányban Miskolcz és Fülek felé; illetve felől való csatlakozásban egy új vegyesvonat helyeztetik forgalomba. E vonat Ozdról reggel 6 óra 25 perczkor fog indulni és Bánréve reggel 7 óra 26 perczkor érkezik; az ellenkező irányban pedig Bánrévéről d. u. 5 óra 13 perczkor indul és Ozdra este 6 óra 16 perczkor érkezik.

(Folytatása következik.)

Luser L. féle turista-tapasz.

Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem szemölcs és a talp, valamint sarok bőrkeményedései, továbbá mindenemű bőrelszarusodás ellen. A hatásért jótállás vállaltatik.

Központi szét-küldési raktár:

E tapasz csak egy nagyságban létezik és pedig darabonként 60 krajczárért. Mindig határozottan LUSER-féle turista-tapasz kéréndő.

SCHWENKL.,

gyógyszerész, Meid-

ling-Bécs. Csak ak-

kor valódi, ha minden hasz-

nálati utasítás és minden tapasz

a mellettes védjeggyel és aláírásával

el van látva, azért is erre ügyelni kell.

Gyógyszertárakban vásárlandó.

FŐRAKTÁR:

Budapest, Király-u. 12. TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháza.

M. kir. államvasutak.

Délnémet-osztrák-magyar vasuti kötelék. (Uj kivételes dijszabásnak f. évi november hó 1-én való kiadása gabonaneműek stb. szállítására.) A fenti kötelék forgalomban az 1894. évi augusztus hó 1-től érvényes kivételes dijszabás gabona, hüvelyes vetemények, maláta, őrlemények gabonából és hüvelyesekből, olajmagvak, korpá, olajpogácsa, olajpogácsaliszt, valamint üresen visszamenő, vagy megtöltés végett üresen szállítandó használt gabona- vagy liszteszsákok szállítására f. évi október hó 31-én hatályát veszti és helyébe f. évi november 1-től hasonló kivételes dijszabás lép életbe, mely részben díjmérsékléseket és részben díjfélémléseket is tartalmaz.

Az új kivételes dijszabásból számos német és magyar köteleki állomás, mintán azok újbóli bevonására szükség nem mutatkozott, kthagyott. Ára 2:50 korona.

II. pótlék életbeléptetése a szab. osztr. magyar államvasut társaság állomásaival való forgalomban érvényes személydijszabáshoz. A magyar kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint a magy. kir. államvasutak a szab. osztrák-magyar államvasut-társaság és a Nándor császár északi vasut állomásának egymásközt közvetlen személyforgalmában 1896 évi március hó 1-től érvényes dijszabáshoz 1897. évi október hó 1-ével II. pótlék lép életbe, mely a magy. kir. államvasutak dijszabás elárutási osztályában (VII. Csengeri-u. 33. sz.) 5. krért kapható.

Hirdetmény.

Az I. kerület Városmajor-utca 17-ik számú házban egy, 3 utcai, 2 udvari 1 alkoves, 1 elő- és 1 fürdő szobából, konyhából és kamarából álló nagy lakás a szükséges mellékkeliségekkel, kert és udvar használatával azonnal bérebeadó.

Tudakozódhatni a magy. kir. államvasutak házigondnokságánál (Budapest, VI., Andrassy ut 73. sz.)

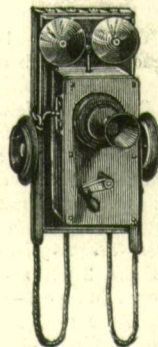
Budapest, 1897. szeptember hó 25-én.

Az igazgatóság.

DECKERT és HOMOLKA

távíró-, távbeszélő-, villámhárító- és villamvilágítási-berendezők.

Gyár és iroda: **BUDAPESTEN** V., Dorottya-u. 8. Raktár: VI., Izabella-u. 88. a m. kir. államvasutak és a magyar állam szállítói,

a hangosan beszélő grafit mikrofon

feltalálói és szabadalom tulajdonosai. — Készít: telefonberendezéseket központtal vagy körkapesolással, elváltlaja régi berendezéseknek a egyes készülékeknek alapos átalakítását, továbbá: villámhárítókat, házi sürgönyöket, tűz- és vízjelző-berendezéseket stb.

Villamvilágítást

a legszakoszerűbb kivitelben, jutányos áron végez.

Árjegyzék, költségvetések és ajánlatok ingyen és bérmentve.

ERDÉLYI

cs. és kir. udvari fényképész

tudatja, hogy

Kossuth Lajos- és Ujvilág-utca sarkán levő

UJ MŰTERMÉT megnyitotta.

Bejárat: Ujvilág-utca 2. sz.

TELEFON.

LIFT.

Fiók-műterem: V., Erzsébet-tér 18.

Dr. LENGIEL Fr.-féle Nyirfabalzsam.

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfúrjuk, emberemlékezet óta mint a legkitűnőbb szépítő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasításai szerint, balzsammá alakítatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arcot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről, a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimítja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt eltávolítja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, bőrátkát, s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát.

Ára egy korsónak, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Kapható minden jobb gyógyszerháznál.

A nyirfabalzsam hatását előmozdítja a Dr. LENGIEL

Opo-Crémje, egy adag 60 kr. és

Dr. LENGIEL Benzoe-szappana 60 és 35 kr.

Főraktár: TÖRÖK J. gyógyszerháza

Budapest, Király-utca 12. szám.

Hol keressük

a legjobb

arczport?

Kérjük a

Müller J. L.

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát, mely egy nappal, mint éjjel használva, minden arczpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, végleg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott. Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér színt, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail powderrel« lesz behintve.

Kapható a gyárosnál **MÜLLER J. L.** Egy tégely 1 frt 60 kr.

császári és királyi udvari szállító illatszert- és pipereszappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

Utánzásoktól óvatik.

Magy. kir. szabad.

Osztálysorsjáték.

Az Első magy. kir. szabad. osztálysorsjáték sorsjegyei kaphatók:

A Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcson részvénytársaság váltóüzletében Budapesten, VI. ker., Andrassy-ut 5. szám.